БҮХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

Бурят-Монголой
ҮНЭН

КПСС-эй Бурят-Монголой обкомой, БМАССР-эй Верховно Соведэй, КПСС-эй Улан-Удын горкомой орган.

№ 159 (7159)
ИЮЛИИН
7
ЧЕТВЕРГ
1955 он

Сэв 20 мүнгэн.

МҮНӨӨДЭРЭЙ НОМЕРТО:

Үбһэ хуряалгые түгэс бэлэдхэлтэйгээр угтая!

Малажалые хүгжөөхэ, тэрэнэй ашаг шэмые дээшэлүүлхэ хэрэгтэ тэжээлэй бата бэхи база шиидхэхы удхашанартай. Малажал эрхилдэг манай республикын эрхэ байдалда тэжээл бэлэдхэлгэдэ илангаяа ехэ, онсо анхарал хандуулагдаха ёһотой. Нютагуудтахи партийна, советскэ, хүдөө ажахын органуудай зорилго юуб гэхэдэ, үбһэ хуряалгада бэлэдхэлэй бүхы хүдэлмэринүүдые мэнэ тэһээр дүүргэжэ, сабшалан дээрэ нэгэшье үдэрөөр һаатангүй гараад, үбһэ ногоогоо гээлтэгүйгөөр, түргэнөөр хуряажа абаха ябадал хангаха болоно. Тиигээгүй һаа, урда жэлнүүдэйхидэл адли үбһэ хуряалга һаатуулагдажа, эсэстээ тэжээлээр дутажа, малай тураха, үхэхэшье аюул тохёолдохо болоно.

1955—1956 онуудай үбэлжэлгэдэ бэлэдхэл урдынхиһаа улам харюусалгатай байна. Юуб гэхэдэ, малажалые хүгжөөхэ, тэрэнэй ашаг шэмые дээшэлүүлхэ талаар партиин Центральна Комитедэй январска Пленумээр табигдаһан зорилгые бэелүүлхэ тушаа хараалһан хэмжээ-ябуулгануудаа колхозуудай бэелүүлгэдэнь энэ үбэлжэлгэ шиидхэхы үүргэтэй байха болоно. Тиимэ хадань мүнөө жэлэй үбһэ хуряалгада урдынхиһаа улам һайнаар бэлэдхэжэ, сабшалгаяа саг соонь эхилхэ гээшэ колхозууд болон машинно-тракторна станцинуудай хойшолуулагдашагүй зорилго мүн.

Үбһэ хуряалгада бэлэдхэхэдээ зарим колхозууд ба МТС-үүд гар зэр зэмсэгүүдэй заһабарилгые тоохогүй ябадал гаргажа, бүри сабшалан дээрэ гараһан хойноо аса, тармуурнуудай шүдэнүүдые хүсэлдүүлхэ, хажуурнуудай барюулнуудые һуулгаха гэхэ мэтые хэжэ байдаг. Гадна, хажуур сохихо алха дүшэ, тэрэшэлэн лабаатка гэхэ мэтэнүүд дуталдадаг. Тиин «жэжэ» юумэнүүд гэжэ хэрэгсээгдээгүй байһан эдэ дутагдалнууд хуряалгада ехэ һаад ушаруулдаг байгаа. Мүнөө жэлдэ иимэ алдуунуудые дабтажа яажашье болохогүй. Манай республикын эрхэ байдалда олохон колхозуудай машинын ябажа шадахагүй ехэ намагтай, болдогтой газарнуудта, ойн соорхой болон олтирог дээрэ үбһэ сабшана гээшэ. Тиимэһээ гар зэр зэмсэгүүдые шадаал һаа олоор, һайнаар бэлэдхэхэ шухала. Үбһэ хуряалгада бэлэдхэлэй ямаршье хүдэлмэриие саг соонь, һайн шанартайгаар түгэсхэхэ хэрэгтэй.

Мүнөө үбһэ хуряалгын эхилтэр үсөөхэн хоног үлэбэ. Эдэ үдэрнүүдтэ бүхы сенокосилканууд, морин тармуурнууд гэхэ мэтын машина зэмсэгүүд бүрин бэлэдхэгдэхэ ёһотой. Үбһэ хуряалгын бригадануудые байгуулжа, мүн хүдэлмэриин түсэб табижа урьдаэгүй колхозууд байбал, эдэ бүгэдые энэ гэһээр хэжэ, колхознигуудтай танилсуулха, хүн бүхэндэ хэхэ ажалыень даалгаха хэрэгтэй.

Колхозуудай малажалда тэжээлэй бата бэхи база байгуулха хэрэгтэ МТС-үүд тон ехэ үүргэтэй. Мүнөө жэлдэ машинно-тракторна станцинууд үбһэ хуряалгын хүдэлмэринүүдые комплексноор механизацилха ёһотой юм. Энэ хадаа МТС-үүдэй хүтэлбэрилэгшэдэй харюусалгые бүри дээшэлүүлхэ байна. МТС-үүд үбһэ сабшахаһаа эхилээд, һүрилхэ хүрэтэр хуряалгын бүхы хүдэлмэриие комплексноор механизацилха дүүрэн аргатай. Гүрэнэй зүгһөө МТС-үүдтэ хүсэтэ техникэ олоор үгтэнэ. Энэ хадаа үбһэ хуряалгын түсэбые амжалтатайгаар дүүргэхэ арга МТС бүхэндэ олгоно.

Республика дотор үбһэ хуряалгада бэлэдхэлэй хэр зэргээр ябуулагдажа байһые хараад үзэхэдэ, мүнөө аймагууд болон МТС-үүд ажахын энэ шухала хүдэлмэридэ хангалтагүйгөөр бэлэдхэжэ байна. Түнхэнэй, Кяхтын, Ториин, Яруунын, Сэлэнгын аймагуудта сенокосилкануудай заһабарилга болошогүйгөөр унжагайруулагдана. Эдэ аймагуудай зарим колхозууд гансашье сенокосилкануудаа муугаар заһана бэшэ, мүн гар зэмсэгүүдээ бэлэдхэнэгүй. Тэрэшэлэн Хориин, Үдын, Кыренэй, Ториин ба бусад МТС-үүд үбһэ хуряалгын машина зэмсэгүүдые удаанаар заһана.

Колхозуудай сабшалангай нэлэнхы ехэ газартай. Энээн дээрэ ургаһан ногоое бултыень гээлтэ хоролтогүйгөөр, саг соонь хуряажа абаха гээшэ тиимэ бэлэхэн хэрэг бэшэ. Тиимэһээ колхозууд болон МТС-үүдэй хүтэлбэрилэгшэд энэ хэрэгтэ харюусалгатайгаар хандажа, бии байгаа бүхы арга боломжонуудаа гүйсэдөөр хэрэглэхэ ёһотой. Бодомжолжо табиһан түсэбэй ёһоор сабшалан дээрээ саг соонь гаража, бүхы хүдэлмэреэ зүбөөр эмхидхээд, таряа хуряалга хүрэтэр энэ ажалда МТС, колхозуудай хүдэлмэришэ хүсые бултыень зүбөөр элсүүлхэ, тэдэнэрые ажаллуулха, түлөөһыень саг соонь үгэхэ, социалистическэ мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүлхэ шухала.

Тэжээлэй база байгуулха хүдэлмэри тон олон янзын гээшэ. Энэ хүдэлмэри имагтал хээрэ ургаһан ногоое сабшажа һүрилэлгөөр дүүрэхэгүй байһаниинь мэдээжэ. Тиимэһээ колхоз, МТС бүхэн силостэ орохо хээрын ногоо сабшаха. мүн набшаһа намаа суглуулха, концентрированнэ, шэмэтэ болон бусад тэжээлнүүдые элбэгээр бэлэдхэхэ ёһотой Үбһэ хуряалгада бэлэдхэхэдээ эдэ бүхые хараадаа абаха шухала.

«Малажалай продуктнуудые үйлэдбэрилгэ ехэдхэхэ тухай» партиин ЦК-гэй январска Пленумэй түүхэтэ тогтоолые бодото хэрэг дээрэ дүүргэхын тулада малдаа тэжээлэй бата бэхи база байгуулха гээшэ бүхы колхознигууд болон механизаторнуудай нангин уялга мүн. Колхозуудай болон МТС-үүдэй хүтэлбэрилэгшэдтэ шанга эрилтэ хэжэ, үбһэ хуряалгада бэлэдхэлэй дутуу дундануудые дары усадхаха, сабшалан дээрэ саг соогоо, эмхитэйгээр гаралгые хангаха ябадал нютагуудтахи партийна, советскэ, хүдөө ажахын органуудай шухала зорилгонуудай нэгэниинь болоно.

СССР-эй Национальна Парламентска Группа Парламентнууд хоорондын Союзда оробо

Хэблэлдэ мэдээсэгдэһэнэй ёһоор, энэ оной июниин 29-дэ СССР-эй Верховно Соведэй депутадууд СССР-эй Национальна Парламентска Группа бии болгоһон, тэрэнь Парламентнууд хоорондын Союзда орохо тухайгаа мэдүүлһэн байгаа.

СССР-эй Национальна Парламентска Группын даалгабаритай зохилдуулан Группын Түрүүлэгшэ депутат Д. Т. Шепилов СССР-эй Национальна Парламентска Группын байгуулагдаһан тухай, Парламентнууд хоорондын Союзай ээлжээтэ 44-дэхи конференцидэ хабаадаха гэжэ тэрээнэй шиидэһэн тухай Парламентнууд хоорондын Союзда мэдээсэһэн байна.

Мүнөө парламентнууд хоорондын Союзай Генеральна Секретарь г-н А. де Блонэ гэгшэһээ телеграмма абтаа, СССР-эй Парламентска Группын байгуулагдаһан тухай мэдээсэлые Парламентнууд хоорондын Союзай Түрүүлэгшэдэ ба Парламентнууд хоорондын Союзай гүйсэдхэхэ комитедэй гэшүүдтэ энэ дары хүргэнэб гэжэ тэрэ телеграмма дотор заагдана.

Мүн Парламентнууд хоорондын Союзай 44-дэхи конференциин Эмхидхэлэй комитедэй Түрүүлэгшэ г-н К. А. Фагерхольмһоо телеграмма абтаа, СССР-эй Национальна Парламентска группын байгуулагдаһан тухай, Парламентнууд хоорондын Союзда тэрээнэй оролго тухай мэдээсэлые Эмхидхэлэй комитет хангалтатайгаар хүлеэн абаба, тэрээнэй түлөөлэгшэдэй конференцидэ ерэхыень хүлеэжэ байна гэжэ тус телеграмма дотор мэдээсэгдэнэ.

В. М. Молотов Москва бусажа ерэбэ

Сан-Францискода болоһон ООН-эй ойн баярай сессидэ хабаадаһан советскэ делегациие толгойлогшо, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын Нэгэдэхи Орлогшо, Гадаадын Хэрэгүүдэй Министр В. М. Молотов июлиин 5-да Москва бусажа ерэбэ.

(ТАСС).

Түрэл орон доторнай

Грузинска ССР. Самредскэ районой Калининай нэрэмжэтэ колхоздо гүлзээргэнэ ехээр таригдадаг юм.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: колхозой гэшүүн Е. Замтрадзе ба бусад тус жэмэсые суглуулжа байна.

ТАСС-эй фотохронико.

Кукурузын эшэ набшаһа жэл соо гурба дахин абахын түлөө

БАТУМИ, июлиин 4. (ТАСС). Батумска районой Молотовой нэрэмжэтэ колхоздо агроном А. Д. Орбенадзе гэгшын бии болгоһон гибриднэ кукурузын эшэ набшаһые хуряалга эхилбэ. Кукурузын эшэ набшаһан һайнаар ургажа, 2—2,5 метр үндэртэй болоо. Энэ эшэ набшаһан ногоон тэжээл болгогдон малда үгтэнэ. Энэ ургасые гектарта оруулжа бодоходо жаран тонно болоно.

Кукурузын эшэ набшаһан туршалга хэхэ зорилгоор хуряагдажа байна. Агроном Джорбенадзе кукурузын эшэ набшаһанай ургасые жэл соо гурба дахин абаха зорилго урдаа табинхай. Зунай эсэс болотор эшэ набшаһа хуряаха, Хара далай шадарай дулаан, шиигтэй эрхэ байдалда эшэ набшаһа гурбадахяа абаха зорилгоор мүнөө хуряагдаһан участогуудта тэрэ дары кукуруза таригдана.

1955 оной түрүүшын хахадта гүрэндэ мяха, һү, үндэгэ тушааха ба худалдаха түсэбөө үлүүлэн дүүргэбэ

Московско областиин колхозууд болон совхозууд КПСС-эй ЦК-гэй январска Пленумэй шиидхэбэриие бодотоор бэелүүлэн, ниитын малажалай ашаг шэмые дээшэлүүлжэ, 1955 оной түрүүшын хахадта мяха, һү, үндэгэ гүрэндэ тушааха ба худалдаха түсэбүүдээ амжалтатайгаар дүүргэбэ.

Һү тушааха ба худалдаха хахад жэлэй түсэб болзорһоо урид, июниин 10-да дүүргэгдээ. Энэ жэлэй түрүүшын хахадта үнгэрэгшэ жэлэй энэ үеынхидэ орходоо 19040 тонно һүн үлүү ехээр бэлэдхэгдэһэн ба худалдагдаһан байна.

Москва городто һү үгэхэ хахад жэлэй түсэб 130,3 процент дүүргэгдээ. 1954 оной энэ үеынхидэ орходоо 11.900 тонно һүн ехээр Москвада үгтэһэн байна.

Энэ жэлэй июлиин 1 хүрэтэр үнгэрэгшэ жэлэй түрүүшын хахадайхида орходоо гүрэндэ 3200 тонно мяхан ехээр, 10240 мянган үндэгэн ехээр тушаагдаа.

Областиин колхозууд болон совхозууд хүдөө ажахын продуктнуудые бэлэдхэхэ ба худалдаха жэлэй түсэбые болзорһоонь урид дүүргэхын түлөө тэмсэжэ байна.

Һү һааха жэлэй түсэб дүүргэгдэбэ

ТУЛА, июлиин 5. (ТАСС). Таряалангай, сабшалангай ба бэлшээриин 100 гектар бүридэ һү ба мяха абалгые ехэдхэхын түлөө областной мүрысөөндэ түрүү һуури эзэлжэ ябадаг, Ефремовскэ районой «Серп и Молот» совхоз ехээр суурханхай.

Энэ ажахын хүдэлмэрилэгшэд Московско областиин «Кленово-Чегодаево» совхозой коллективэй жэшээгээр КПСС-эй ЦК-гэй январска Пленумэй даалгабариие хоёр жэл соо дүүргэхэ гэжэ шиидэнхэй.

Үнгэрэгшэ жэлдэ «Серп и Молот» совхозой малшад үнеэн бүриһөө 3918 килограмм һү һаагаа. Үнгэрэгшэ 9 һара соо совхозой һаалишад үнеэн бүриһөө 4522 килограмм һү һаагаад байна. «Серп и Молот» совхоз элдүүриин газарай 100 гектар бүридэ 500 шахуу центнер һү абана. Совхоз жэлэй түрүүшын хахадай туршада түсэбһөө гадуур 150 гаран центнер һү гүрэндэ тушаагаа.

Энэ түрүү ажахын амжалта хадаа малые бэлшээридэ байлгажа харууһалгые эрхимээр эмхидхэһэнэй, тэжээлэй база байгуулһанай ашаар туйлагдаа. Эндэхи малда шэмэтэ, бүдүүн, концентрированнэ тэжээлнүүд түхэреэн жэлэй туршада эдюулэгдэнэ. Эдэ тэжээлнүүд бардаһаа бэшээрээ энэ ажахыда үйлэдбэрилэгдэнэ. Ногоон конвейер ехэ үүргэ гүйсэдхэнэ: майһаа эхилэн үнеэн бүхэндэ үдэр бүри 50 килограммһаа бага бэшэ ногоон тэжээл үгтэнэ. Гадна, ойрын заводуудһаа ехээр асарагдадаг барда, мүн тэрэшэлэн силос эдюулэгдэдэг байна.

Нанаец Н. Бельды дуу дуулана

ТРОИЦКОЕ. (Хабаровска хизаар) июлиин 5. (ТАСС). Нанайска районой загаһашад болон колхознигуудта артистнуудай бригада ерээ. Нанаец Николай Бельды гэгшын дуу дуулахые эндэхи ажалшад илангаяа ехээр һонирхон, баясан шагнана. Загаһашанай хүбүүн Н. Бельды эндэхи Муха гэжэ тосхондо түрэһэн ба хүмүүжэһэн байна. Далайн-Сэрэгэй Флодто алба хэжэ байха үедөө Николай дуунай ба пляскын ансамблиин солист болоһон байгаа. Сэрэгэй албанһаа бусаһанайнгаа һүүлээр энэ дууша Ростовско хүгжэмэй училищида һураа.

Тэрэ хадаа «Патала» («басаган») гэжэ нанайска дууе сэдьхэл хүдэлгэмэ һайханаар дуулана. Дунаевскиин зохёолнуудые, венгерскэ арадай дуунуудые Н. Бельды дууладаг юм. Нютагайхиниинь тэрээнэй дуулахада нэрьемэ альга ташалгаар угтана.

Краснодарска хизаар. Медведевскэ МТС-эй механизаторнууд полевой хүдэлмэриие һайнаар хэнэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Молотовой нэрэмжэтэ колхоздо улһанда культиваци хэгдэжэ байна.

ТАСС-эй фотохронико.

Украинын түрүү колхоздо

ВИННИЦА, июлиин 4. (ТАСС). Винницкэ районой колхозууд малажалай ашаг шэмые дээшэлүүлхэ талаар Украина дотор нэгэдэхи һуурие дүрбэдэхеэ эзэлээд, УССР-эй Министрнүүдэй Соведэй ба Украинын КП-гэй ЦК-гэй дамжуулгын Улаан тугые батаар барижа байна. Эндэхи малажалай мастернуудай дүй дүршэлые шудалхын тулада олон тоото экскурсантнууд хүршэ районуудһаа гадна, мүн бусад областьнууд, хизаарнууд болон республикануудһаа ерэнэ.

Юһэ һарын туршада Винницкэ районой колхозууд үнеэн бүриһөө дунда зэргээр 2375 килограмм һү һаагаа, энэнь үнгэрэгшэ жэлэй энэ үеынхидэ орходоо 201 килограммаар ехэ болоно. Ногоон конвейер хэрэглэн малые бэлшээридэ байлгажа харууһалан районой малшад һүүлэй һарын туршада үнеэн бүриһөө 330 килограмм һү һаагаа.

Хүдөө ажахын бүхэсоюзна выставкэ дээрэ

Тэжээл силосовалха түрүү дүй дүршэлые дэлгэрүүлгэ

Энэ жэлдэ кукуруза тарилгын эрид үргэдхэгдэһэнтэй дашарамдуулагдан ороной колхозууд болон совхозуудта силос даралгын хэмжээн ехээр дээшэлхэ байна. Тиимэһээ выставкэдэ ерэһэн малшад тэжээл силосовалха түрүү дүй дүршэлые ехэ анхаралтайгаар шудална.

«Малажал» гэжэ павильоной «Кукуруза» гэжэ залда ороошод үнэтэ мэдээнүүдые тэмдэглэжэ абана.

— Кукурузын буурсагуудһаа дараһан силосые гахай шахалгада хэрэглэгдэхэ зуун килограмм бүхэниинь зургаа-найман килограмм гахайн мяхан ба сало болоно. 800 центнер эшэ набшаһа ба буурсагуудые үгөөд байгаа һаа кукурузын гектар бүхэниинь тус бүридөө 3.000 килограмм һү үгэдэг табан үнеэ жэлэй турша дотор эдеэлүүлхэ байна, —гэжэ экскурсовод хөөрэнэ.

Зал дотор ороошод тэжээлые консервнэ болгохо техникэтэй танилсана. Эдеэшэнтэһэн буурсагуудые түрүүшын хүйтэнһөө урид хуряажа абаха хэрэгтэй гэжэ экскурсантнууд ойлгожо абана. Тэдэ буурсагуудые траншейдэ хэхэдээ бутаруулдаг, нягтаруулан дарадаг, тиигээд модон хабтагайнуудаар гү, али толёор хабхагалдаг, шабараар бүтүүлдэг, тииѓээд шоройгоор, солоомоор хэһэн матануудаар хушадаг байна.

Силоснэ түхеэрэлгэнүүдэй зурагууд стенд дээрэ табигданхай, силос даралга харуулагдана. Силосые зүбөөр хэрэглэжэ, малажалай ашаг шэмые дээшэлүүлһэн Московско, Свердловско, Минскэ болон бусад областьнуудай колхозуудай дүй дүршэл харуулагдана.

«Барилгын материалнууд» гэһэн павильон дотор экскурсантнууд силоснэ түхеэрэлгэнүүдэй барилгатай танилсана. Силоснэ хэдэн түхэлэй траншейнүүд болон башнинуудые харуулһан македүүд, плакадууд эндэ табигданхай. Павильоной мэргэжэлтэд ажахын онсо илгааһаа дулдыдуулан ямар түхэлэй түхеэрэлгые ямар участогуудта, хайшан гэжэ һайнаар барихаб гэһэн зүбшэлые колхозууд болон совхозуудай барилгашадта үгэнэ.

Гүрэмэл бургааһа шабардажа ханалһан нүхэн хадаа эгээ юрын хранилищи мүн. Ханань тусхай зуурагдаһан шабараар нимгэнээр жэлэгдэдэг байна. Тиимэ траншейнүүд соо кукурузын эшэ набшаһанһаа гадна, буурсагуудыешье силосовалжа болохо. Ой модоор баялиг районуудта траншейнүүд болон нүхэнүүдые зузаан хабтагайнуудаар ханалха, тиихэдээ хана газар хоёрой хоорондохи забһарые зууураһан шабараар дүүргэгдэхэ ёһотой.

Барилгын шулуугаар, хирпиисээр, түмэр-бетонно плитануудаар ханалагдаһан силоснэ траншейнүүд ба нүхэнүүдэй македүүд мүн харуулагдана. Газар дорохи уһан түхеэрэлгын оёорһоо заабол хахад метрһээ доошоо байха ёһотой.

Нэгэ хушалтатай аад, 6—8 набтар башнинуудһаа бүридэһэн «силоснэ блогуудые» Красноярска хизаарай Минусинска районой колхозууд баридаг байна. Набтар башнинууд хадаа хоёр рядаар зэргэлэнхэй, үнеэдэй байратай дулаан коридороор нэгэдүүлэгдэнхэй байдаг. Тэрэ коридор соогуур малда тэжээл дүүжэн харгыгаар абаашагдадаг юм. Тиимэ блогые барилга набтар башнинуудые тус тустань бариһанда орходоо гурбанай нэгэ хубяар химда байдаг, һалхи хүйтэнэй үедэ тэжээл зөөхэдэ тон таатай зохид юм. Минусинска түхэлэй хранилищи Сибириин, Уралай ба хойто областьнуудай колхознигууд болон совхозуудай хүдэлмэрилэгшэд ехээр һонирхоно. Тиимэ блогой техническэ проектые павильон cooһoo абажа болоно.

Силоснэ бусад түхэлэй траншейнүүд болон нүхэнүүдэй проектнүүдэй альбом павильон соо худалдагдана. Силоснэ типовой түхеэрэлгэнүүд выставкын территори дээрэ һаяар гүйсэд баригдаха байна.

Һү ехээр һаадаг болохо арга зам

Ногоон конвейер хэрэглэн малые бэлшээридэ байлгажа харууһалга эмхидхэхэ талаар колхозууд болон совхозуудай түрүү дүй дүршэл ВСХВ-гэй «Малажал» гэжэ павильон дотор үргэнөөр харуулагданхай. Ороной элдэб районуудта энэ аргые хэрэглэн, эдэ ажахынууд үнеэдэй ашаг шэмые богони болзор соо эрид дээшэлүүлээ.

Сталинска областиин Селидовско районой Сталинай нэрэмжэтэ колхоздо ногоон конвейер эмхидхэһэнэй ашаар һү һаалга хэдэн жэлэй турша соо дүрбэһөө үлүү дахин ехэ болоо. Черниговскэ областиин Мало-Девицкэ районой «10-Риччя Жовтня» колхоздо ногоон конвейер бии болгогдоһоор табан жэл болоо, үнгэрэгшэ жэлдэ энэ колхоз элдүүриин газарай 100 гектар бүхэндэ 330 центнер һү һааһан байна.

Үнеэдые зунай сагта бэлшээридэ байлган харууһалга эмхидхэхэ тухай лекциие Алтайска хизаарай газартаряалангай ба малажалай научно-шэнжэлэлгын зональна институдай хүдэлмэрилэгшэ Л. Янчилин эндэ уншаһан байна.

Үнеэдые харууһалгын энэ түрүү арга хадаа бэлшээжэ харууһалһанда орходоо газарай нэгэн адли талмайһаа 5—7 дахин ехэ һү ба мяха абаха арга олгоно. Зунай хоёрдохи хахадта бэлшээридэ ногоон бага байдаг Тиимэһээ зунай эсэс тээшэ һү һаалга эрид доошолдог. Ногоон конвейер хэрэглэн, малые бэлшээридэ байлгажа, харууһалга хадаа малые шэмэтэй ногоон тэжээлээр нэгэ жэгдэ хангажа, һү һаалгые эрид дээшэлүүлхэ арга олгодог байна.

Алтайска хизаарта, мүн шэнэ газарай ашаглагдажа байгаа бусад областьнуудта бэлшээриин талмай таһалгаряагүй хороогдоно. Энэ хадаа зунай үедэ малые бэлшээридэ байлгажа харууһалгада шэлжэн орожо, ногоон конвейерые гол тэжээл болгохые эринэ.

Алтайн түрүү ажахынууд ба туршалгын эмхи зургаанууд экономическа талаараа эгээ ашагтай, ногоон конвейерэй схемэнүүдые зохёогоо. Тэрээн дотор кукуруза гол тэжээл болоно, тэрэ хадаа бэлшээриин ногоондо орходоо 10—20 дахин ехэ тэжээлэй единицэ үгэдэг байна. Кукуруза ногоон конвейерэй 60—65 процентыень эзэлнэ. Тэрэ хадаа сабшагдажа ба силосовалагдажа хэрэглэгдэнэ. Намар дарагдаһан кукурузна силос малда үбэл эдюулэгдэхэһээ гадна, хабартаа, мүн кукурузын шэнэ ургасын гараха хүрэтэр — зундаа эдюулэгдэнэ.

Алтайска хизаарай эрхэ байдалда нэмэлтэ тэжээл болгогдодог кукурузаһаа гадна, овёсой-бобово холисонууд, суданска ногоон, могар гү, али просо таригдана. Тэлэнэр гектарай 1500-һаа 2000 хүрэтэр тэжээлэй единицэ үгэнэ, энэ хадаа юрын бэлшээриин ногооной ургасаһаа гурба—таба дахин үлүү ехэ болоно.

Августһаа октябрь хүрэтэр рационуудта ногоон кукуруза оруулагдахадаа тэрээниие амта оруулхын тулада табачки, тыквэ нэмээгдэнэ. Эдэ культуранууд гектарай 3500 шахуу тэжээлэй единицэ үгэдэг юм.

Зарим районуудай колхозууд майда ба июньдэ үнеэдээ бэлшээридэ адуулха зуураа, тэдээндэ кукурузна силос нэмэжэ эдюулээ. Тиихэдэнь һү һаалга үнгэрэгшэ жэлэйхитэй асуулхада 40—50 процент нэмэһэн байна.

Лекционно пропаганда һайжаруулха хэрэгтэй

Лёкционно пропаганда хадаа идеологическа хүдэлмэриин таһаршагүй хубинь болоно. Ажалшадые коммунистическээр хүмүүжүүлгэдэ лекционно пропаганда ехэ үүргэ дүүргэдэг.

Прибайкальска аймагай предприятинууд, колхозууд ба МТС-үүдтэ лекци, элидхэлнүүд уншагдана. Энэ харюусалгатай ба хүндэтэй хэрэгые һайнаар бэелүүлхэ тушаа ниитын организацинууд, хүдөөгэй лекторинууд, элидхэлшэд бага бэшэ оролдолго гаргана.

Жэшээнь, КПСС-эй айкомой элидхэлшэд һайнаар хүдэлмэрилнэ. Эдэнэй тоодо КПСС-эй айкомой таһагые даагша Н. И. Самсонова, Коменско долоон жэлэй һургуулиин һуралсалай таһагые даагша К. А. Родионов, арадай судья Г. А. Курбетьев болон бусад оролсоно. Эдэ нүхэд механизаторнуудта, малшад болон хүдэлмэришэдтэ ходоо лекцинүүдые уншадаг юм. Бригада, фермэ болон цехүүдтэ эдэнэрэй лекцинүүдые, элидхэлнүүдые ехэ һонирхолтойгоор шагнадаг, олон асуудалнуудые һурадаг байна. Уншагдадаг лекцинүүдынь удха һайнтай, шэнэ боложо байһан хубилалтануудтай холбоотой байдаг.

Гэбэшье, энэ аймагта лекционно пропагандын ябаса тиимэ һайн боложо шадаагүй, олохон дутуу дундануудтай.

Илангаяа политическэ ба научна эрдэм дэлгэрүүлхэ Бүхэсоюзна общёствын аймагай отделени лекторнүүдэйнгээ лекци, элидхэл уншаха хэрэгые муугаар эмхидхэнхэй.

1953 оной ноябриин һүүл багаар отделениин правлени һунгагдаа һэн. Энэ һунгалтаһаа хойшо ехэшье сагай үнгэрөө һаа, мүртэй юумэн хэгдээгүй.

Общёствын отделениин правлениин түрүүлэгшэ нүхэр Андреев ажалаа һайжаруулхын түлөө үүсхэл, эдэбхи гаргадаггүй, эмхидхэлэй хүдэлмэри һайжаруулхын, общёствынгоо гэшүүдэй тоое олошоруулхын түлөө ямаршье хэмжээ абадаггүй.

Отделениин харюусалгата секретарь, Турунтаевска дунда һургуулиин багша нүхэр Стрельникова естественно-научна секциие хүтэлбэрилдэг юм. Теэд, нүхэр Стрельникова уялгаяа дүүргэнэгүй. Үнгэрхэдөө правлениин даалгабари дүүргэхэһээ арсадаг, гэшүүнэйнгээ түлбэри түлөөгүй, жэл хахад соо нэгэшье лекци, элидхэл уншаагүй байна.

Мүн отделениин хүдэлмэри түсэблэгдөөгүй, правлениин, общёствын гэшүүдэй суглаан хэгдээгүй шахуу.

Энээнһээ боложо, жэл долоон һара соо 27 гэшүүд оройдоол 118 лекци, элидхэлнүүдые уншаһан байна. Ондоогоор хэлэбэл, нэгэ гэшүүн жэлдээ 2—3 лекци уншаһан болоно. Мүнөө лекторнууд нэгэл лекциеэ олон газар уншадаг, өөһэдөө лекци бэлэдхэдэггүй, Бүхэсоюзна общёствын Бурят-Монголой отделениин эльгээһэн текстл хэрэглэдэг заншалтай юм.

Байкальска леспромхозой главна инженер, коммунист Кораблёв лесотехническэ дээдэ эрдэмтэй. Гэбэшье, жэл хахад соо нүхэр Кораблёв модошодто техническэ темээр нэгэшье лекци уншаагүй, промышленностиин экономикын зарим асуудалнуудтай танилсуулаагүй. Энэ ажалай хэгдээ һаа эдэндэ ехэ туһатай байха байгаа. Юундэб гэхэдэ, Байкальска леспромхоз жэлһээ жэлдэ гүрэндөө үрьтэдэг юм. Тиимэһээ энэ дутагдалаа усадхахадань экономическа эрдэмые шудалалга туһалха һэн.

Турунтаевска дунда һургуулиин директор нүхэр Гомозов, «Свободный путь» гэжэ загаһа барилгын колхозой түрүүлэгшэ нүхэр Дружинец, нүхэр Шикуло болон ба агитациин таһагые даагшаар хүдэлһэн нүхэр Шикуло болон врач Устинова гэгшэд обществодо хабаатай ажал хэнэгүй.

Общёствын гэшүүдэй 50 процентнь гэшүүнэйнгээ түлбэри түлэдэггүй. Общёствын отделени шэнэ гэшүүдые, ажахын элдэб һалбариин ба культурын мэргэжэлтэдые ажалдаа хабаадуулнагүй. Прибайкальска аймагай ажахы ба экономико элдэб һалбаритай. Тиимэһээ элдэб мэргэжэлтэдые ажалдаа хабаадуулха арга яһала бии.

Шадабари ехэтэй мэргэжэлтэд, тусхай бэлэдхэлтэй хүнүүд аймаг соо олон. Эдэнэй тоодо МТС-эй главна зоотехник З. Рудакова, главна агроном П. Фомина, Итанцын леспромхозой главна инженер Момонов, һургуулиин директор нүхэр Герасимов, врач Капустина, нүхэр Хадаханэ гэгшэд ороно. Эдэнэр мүнөө болотор общёствын гэшүүд болоодүй.

Отделенидэ хүдөө ажахын секци гэжэ үгы, байхашье арганьгүй. Юундэб гэхэдэ, мүнөө байһан гэшүүд соо хүдөө ажахы мэргэжэлтэй нэгэшье хүн үгы.

Прибайкальска аймагта хүдөө ажахын пропаганда муугаар табигданхай.

КПСС-эй ЦК-гэй январска Пленумэй шиидхэбэриие дүүргэхын түлөө үсэд шангаар ажаллажа байһан малшадай, колхознигуудай габьяата ажал аймагай ажалшадта һайса харуулагданагүй. Түрүүшүүлэй дүй дүршэл тухайда лекци ба элидхэл хэлэгдэнэгүй, ажалшадта дуулгагданагүй.

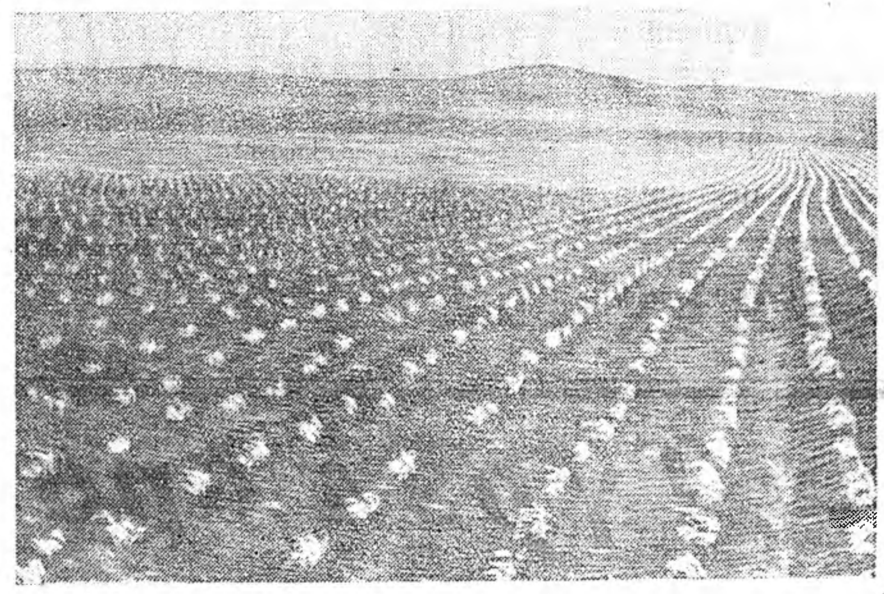
Общёствын аймагай отделени ажалшадай элүүр энхэ байдалай түлөө пропагандые һуладхаа.

Аймагай отделениин ажалдахи эдэ дутуу дунданууд яахадаа мүнөө болотор усадхагданагүйб гэбэл иимэ: политическэ ба научна эрдэм дэлгэрүүлхэ Бүхэсоюзна общёствын Бурят-Монголой отделени аймагай отделенидэ туһаламжа үзүүлнэгүй, захяа заабари эльгээхэһээ бэшэ юумэ хэнэгүй, аймагта ямар ажал хэгдэжэ байнаб гэжэ һонирхоногүй.

Мүн КПСС-эй Прибайкальска айком, тэрэнэй пропаганда ба агитациин таһаг отделениин хүдэлмэриие үдэр бүри ударидажа, шалгажа байха аад, жэл хахадай туршада юушье хээгүй. КПСС-эй айкомой бюро энэ асуудалые нэгэшье хаража үзөөгүй.

Общёствын аймагай отделениин хүдэлмэриие эрид һайжаруулха тушаа хэмжээ абахаар болоо.

Г. Ильин.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Зэдын аймагай Сталинай нэрэмжэтэ колхозой полинууд дээрэ кукуруза һайнаар, зүб квадратайгаар, буртаг үбһэгүйгөөр ургажа байна.

Л. Дашиевай фото.

Кукурузын ургасын хойноһоо һайн харууһалга эмхидхэе!

Элдүүрилгын һүүлээр тэжээл оруулагдахань

Иволгын аймагай колхозууд кукурузын тарилгын хойноһоо харууһалга хаа хаанагүй үргэнөөр ябуулжа эхилбэ. Иволгын МТС-эй харьяата Сталинай нэрэмжэтэ колхозой (түрүүлэгшэнь нүхэр Д. Ц. Уртюбаев) полинууд дээрэ кукурузын гараса набтарханшье һаа, жэгдэ һайн, ногоохон квадрадууд гоёхоноор жэрылдэжэ харагдана.

Мүнөө тус колхоз эдеэшэнтэһэн буурсаг ургуулжа абахаар таригдаһан 200 гектар кукурузын 100 гаран гектарые утааша хүндэлөөшэнь элдүүрилээд байна. Энэ хүдэлмэридэ «КПС-5, 4» ба «КРН-2, 8» маркын культиваторнуудые шэрэһэн хоёр пропашной трактор хүдэлмэрилнэ. Ряд хоорондынь газарые элдүүрилжэ дүүргээд, ургамалай үлүү эшэнүүдые таһалжа хаяһанайнгаа һүүлээр тэжээл оруулхые бэлдэжэ байна. Дээрэ заагдаһан 200 гектарһаа гадна, үбһэн болгожо сабшахаар үшөө 40 гаран гектар кукуруза таригдаһан юм. Эндэ мүн харууһан хэрэгтэй. Тарилгада тэжээл болгожо оруулха суперфосфат болон бусад үтэгжүүлгэнүүд гүйсэд хүрэхөөр бии. Тиихэдэ кукуруза ургуулгын бригадынхидай зариманиинь мүнөө тарилгаяа уһалхаар бэлэдхэжэ, мүн ехэ хүдэлмэри хэжэ байна. Хамта дээрэ 120 гектар кукурузын тарилга һаяын үдэрнүүдтэ уһалагдахань.

—Хабарай хүйтэндэ кукурузын ургаса нилээдгүй удааржа байһан аад, һүүлэй үдэрнүүдтэ ехэ түргэнөөр ургажа захалба. Тэрээнтэй хамта манай зарим полинууд дээгүүр элдэб буртаг үбһэншье ургахаар янзатай. Тиимэ тула манай колхозууд ряд хоорондын элдүүрилгые тон түргэнөөр хэжэ дүүргэхые оролдожо байнхай,—гэжэ МТС-эй главна агроном нүхэр Братущенко хөөрэнэ.

Үнэхөөрөөшье кукурузын тарилгые тус колхозой таряанажалай бригадынхид, илангаяа кукуруза ургуулгын звеногойхид оролдосотой һайнаар харууһалжа байнхай.

Р. Баев.

Ряд хоорондын элдүүрилгэ хэнэ

БАЙКАЛО-КУДАРА. Аймагай колхозуудта мүнөө кукурузын полинууд дээрэ ехэ хүдэлмэри хэгдэжэ байна. Колхозуудай кукуруза ургуулдаг звенонууд участогуудтаа хүдэлмэрилнэ, МТС-эй тракторна бригадануудтай хамта эдэнэр ряд хоорондын элдүүрилгэ хэжэ байна. Аймагай бүхы колхозуудта ряд хоорондын түрүүшын элдүүрилгэ хэгдээ.

XVIII партсъездын нэрэмжэтэ колхозой кукуруза ургуулдаг звено (звеньевой А. Некишева) кукурузын полиин ряд хоорондын түрүүшын элдүүрилгын һүүлээр таряанда үтэгжүүлгэ оруулаа. Калийна дабһа шубуунай аргалтай холёод эдэнэр тарилгада үтэгжүүлгэ хэһэн байна. Энээнэй һүүлээр тус колхоздо хүдэлмэрилдэг Кабанскын МТС-эй нүхэр Балдаковой хүтэлбэрилдэг тракторна бригадын механизаторнууд ряд хоорондын хоёрдохи элдүүрилгэ хээ.

Мүн Ленинэй нэрэмжэтэ колхоздо кукурузын полинуудта ряд хоорондын хоёрдохи элдүүрилгэ хэгдэжэ эхилэнхэй.

Зүгөөр, кукурузын полинуудта ряд хоорондын элдүүрилгэ хэхэтээ хамта зарим колхозууд тарилгада үтэгжүүлгэ—нэмэлтэ тэжээл оруулха хүдэлмэри эмхидхэнэгүй. Жэшээнь, Пушкинай, Ворошиловай нэрэмжэтэ болон бусад колхозууд ряд хоорондын элдүүрилгэ хээд, һүүлээрнь ургамалда тэжээл оруулха хүдэлмэри эмхидхэнэгүй. Эндэхид минеральна үтэгжүүлгэ үгы гэжэ шалтана. Мүнөө минеральна үтэгжүүлгэ үгышье хадаа наг шэбхын шүүһээр ургамалда нэмэлтэ тэжээл оруулхада болохоор байгаа.

Г. Громов.

Хонидые эзэн ёһоор харууһалха хэрэгтэй

Зунай үедэ хони адуулхада таарамжатай Хангидай гэжэ газар манай Субагтада бии юм. Урдань Хангидайда ямаршье мал бэлшэдэггүй миин лэ хооһон байгша һэн. Мүнөө жэлдэ манай отара зуһаха байра үгы байгаа. Юуб гэхэдэ, түрүүшынхеэ колхоздо нарин нооһотой хонидой отара нёдондо эмхидхэгдэһэн юм. Хангидай нютагые би урданай һайн мэдэхэ тула тэндэ манай отарын хониной зуһалан эмхидхэхэ тухай дурадхал колхозойнгоо правленидэ оруулаа һэм. Тиигэжэ Хангидайн бооридо манай отарын байра түхеэрэгдээ. Хангидайда хониной байхада юугээрээ һайн бэ гэхэдэ: Хангидайе тойроод гүбөө, хаданууд, гол горхонууд олон. Зунай халуунда хонидоо хада гүбөөгэй һалхи һэбшээндэ адуулхада таарамжатай. Эндэ һоно батаганаан байдаггүй, хонидой эгээн дуратай ногоон элбэг. Бидэнэр үглөөгүүр наранай гарахаһаа урид хонидоо туужа гараад, үдэрэй халуунда Хара Жалгын хүбшэдэ һүүдэртэ амаруулнабди. Халуунай нэгэ бага буураһанай һүүлээр дахяад харюулнабди. Үдэртөө хони хурьгадаа 3—4 уһалнабди. Манай колхозой зарим отарынхид үдэ багта хонидоо газаагаа туужа асараад, үдын халуун наранда байлгадаг. Бэлшээри дээрэхи һүүдэртэ байгаа жалга доро хонидоо тиирүүлэнгүй, байра бэлшээри хоёрой хоорондо туужа, ехэхэн сагаа гээнэ. Тэдэ хонишод хонидой тиирэхэ тусгаар сарай, халхабша барихые эридэг.

Хониной нооһо хайшалалга дүүрэжэ байна. Бидэнэр 250 хони гараар хайшалжа, һайн шанартай 8 центнер нооһо колхоздоо тушаагаабди. Урда жэлнүүдтэ бидэ хонидойнгоо нооһые сугтань суглуулжа, ехэ алдуу хэдэг байгаабди. Мүнөө нарин ба шэрүүбтэр нооһотой хонидой нооһые амяар амяарайнь суглуулжа, нооһоёо гансал эрхим сортоор тушаагаабди. Гадна, хайшалагдаһан нооһон сэбэрээр абтаа. Би хонин бүриһөө 3—3,5 килограмм нооһо хайшалжа, түсэбөө үлүүлэн дүүргээб.

Ерэхэ жэлдэ хонидой эдихэ тэжээл бэлэдхэхэ гэжэ байнабди. Манай отарын дэргэдэ Пограничнэ МТС-эй табадахи тракторна бригадын тракторист П. Ц. Цыренжапов силосэй нүхэ малтана. Бидэнэр Цыренжаповтай сугтаа малталсанабди, тэрээндэ туһалнабди. Тэрэ нүхэндэ манай 120 тонно силос багтаха ёһотой. Энээнээ түргэнөөр дүүргэхын тула 3 автомашина шулуу шэрэнэ.

Намтай сугтаа ажалладаг үнинэй хонишон 75 наһатай Дамба Лодонпилов, харуулшан Самбу Норбоев, хурьгашан Пурбоцо Дансарунова гэгшэд ажалдаа һайнаар хандана. Партиин ЦК-гэй январска Пленумэй тогтоолые ойрын 2 жэл соо дүүргэхэ арга боломжо манай отарада бии байна. Бии байгаа арга шадабаряа хүсэдөөр хэрэглэжэ, ажал хүдэлмэридөө үшөө ехэ амжалта туйлахын түлөө тэмсэхэбди.

Цыпилма Дансарунова,
БМАССР-эй Верховно Соведэй депутат, Кяхтын аймагай Маленковой нэрэмжэтэ колхозой хонишон.

Һайшаалтай дүршэл

Нёдондо июлиин 20-до Баргажанай аймагай Ленинэй нэрэмжэтэ колхоз 60 гектар газарта зелёнко болохо овёс тариһан байгаа. Энэ газарай тарилгые колхозой правлени хуряангүйгөөр, намарай, үбэлэй ба хабарай сагта мал бэлшээхэ гэжэ шиидэһэн юм. Энэ газар шадар тус колхозой мянга гаран хонид, 100 гаран эбэртэ бодо мал, 200 гаран адуу морид үбэлжүүлэгдэдэг. Тиин үнгэрэгшэ үбэл энэ газартаа малаа адуулһаниинь ехэ һайн байгаа.

Үбэл саһанай ехэ байхада малшад энэ газар дээрэ малаа адуулаа. Саһанай ехээр ороходо энэ участок дээгүүрээ түрүүн адуу моридые ябуулаад, хойноһоонь эбэртэ мал ба хони адуулдаг байба. Энээнэй ашаар үбэлэй сагта үбһэ тэжээл ехээр алмагдаа, тиигээд малай хүшэ тамир һайн байгаа. Эндэ үбэлжэһэн бүхы мал тарганаар ондо ороо. Гадна, мүнөө нооһо хайшалхада, хонин бүриһөө 3,3 килограмм нооһон абтана. Мүн эндэ үбэлжэһэн 550 эхэ хонинһоо 557 хурьган абтаа. Үнеэдһээ һүһаалга дээшэлһэн байна. Нёдондоной энэ үеынхидэ орходоо үнеэн бүриһөө 127 литр һүн ехээр һаагдаад байна.

Саашадаа колхоз энэ арга хэрэглэдэг болохо юм. Зундаа ба намартаа малда, илангаяа үнеэдтэ ногоон тэжээл нэмэжэ эдюулхын тула овёс ба кукуруза таряа. Гадна, үбэлэй сагта мал адуулхын тулада колхоз 200 гектар талмайда зелёнко болохо овёс тариха.

С. Цыдыпов.

Оролдосотой ажалай үрэ

Түнхэнэй аймагай «Путь коммунизма» колхоз хониной нооһо хайшалжа дүүргэбэ.

Ханда-Жаб Ангабаева, Ханда Яндакова, Иринчин Андренов гэгшэд хонидоо һайнаар харууһалжа, үбэлжэлгые эрхимээр үнгэргэһэн байна. Тэрэнэйнгээ ашаар нарибтар нооһотой хонин бүриһөө дунда зэргээр 2 килограммһаа үлүү нооһо хайшалба.

Тэрэшэлэн хонишон Чимид Марактаевай харууһалдаг үүлтэртэ хусануудһаа 5—7 килограмм һайн шанартай нооһон хайшалагдаа.

Д. Зандеев.

Мүнөөдэр, Бургалтайда

3. ЗООТЕХНИК

Бургалтайн сомоной «Заветы Ильича» колхозой правлениин дэргэдэ сагаахан шарайтай залуу эхэнэрэй хоёр хонишо басагадтай хүхюун согтойгоор хөөрэлдэжэ байхань харагдана. Тэдэ гурбан ажал хүдэлмэри тухайгаа, мүн бэлшээриин шэнэ газарнуудые эмхидхэжэ, зунай үедэ хони ямаадай харууһалгые һайжаруулха тухай хөөрэлдэнэ хэбэртэй. Ямар фермын ямар отарада холын бэлшээри эмхидхэхэб, хурьгадые эхэһээнь һалгаажа хайшан гэжэ, хаана бэлшээхэб гэхэ мэтын асуудалнууд тэдэнэй хөөрэлдөөе ээлнэ. Тэдэ хоёр хонишо басагад зоотехнигэй заабариие ехэ анхаралтайгаар шагнажа абаһанайнгаа һүүлээр, саашаа ябаха зуураа:

— Анна Никитична! Манай отарынхид орооной кампаниие оройтуулангүйгөөр үглөөдэртэнь эхилхэмнай? Та юун гэжэ һананат?— гээд тэдэ хоёр басагадай нэгэниинь ябажа ябатараа гэдэргээ хараад асууна.

— Тиигэгты, тиигэгты! Би үглөөдэртөө танай отарада ерэхэб,—гэжэ харюусаһанайнгаа һүүлээр Анна Никитична Овчинникова колхозой центрын хажууда байһан һүнэй-товарна фермын гүүртэ тээшэ ошоно. Тэндэ байһан һаалишад зоотехнигэй ерэжэ ябаһые хараад — Анна Никитична мандаа ерэбэ,—гэлдэн үнеэдээ шадамар бэрхээр һаажа, массаж хэнэд.

Үглөөнэй хонгор дулаахан наран хада хярануудай саанаһаа бултайжа, жэмэстэ ногоон Зэдэ голой эрье дээгүүрхи шугы бургааһан дундуур жэгүүритэ һайхан жэргэмэл шубуудай жэргэн жэргэн байһаниинь холо хүрэтэр соностоно. Мүн энэ үедэ хүнэй сэдьхэл хүдэлгэмэ хонгёо ирагуу хоолойгоор хүхы шубуунай донгодохонь дуулдана.

Сэнгүү һайхан үглөөнэй сэбэр агаараар амилан, үнгэ бүриин сэсэг набшаар хушагдаһан үргэн Бургалтайе өөрынгөө түрэл нютаг шэнги һайшаан һанажа, Анна Никитична урматай, зоригтой урагшаа гэшхэлнэ. Һаалишадай иишэ тиишээ һубарилдан, хашаа хорёондоо орожо гаража эршэтэй дорюунаар ажаллажа байһыень харахадаа тэрэ бүришье урмашажа, «үнеэдээ һаажа дүүргэхээ байнал» гэжэ зосоогоо шэбшээд гэшхэдэлээ улам түргэдхэнэ.

Анна Никитична Овчинникова үглөөшье, үдэшэшье өөрэгүй үхэр малай гүүртэ, отарануудаар ябажа, малшадай ажабайдалаар, тэдэнэй хүдэлмэреэр һонирходог заншалтай. Малшадай эгээл хүндэтэй айлшаниинь Анна Никитична Овчинникова юм. Хүн тоотонтой хөөрэлдэжэ ядахагүй, малшадай эрилтэдэ той анхаралтайгаар хандадаг хадань нүхэр Овчинниковае Бургалтайн колхознигууд булта мэдэхэ, танихa болонхой, «манай зоотехник, манай депутат» гэлдэн омогорхожо, тэрэнэй ерэхые ходо хүлеэжэ, хүсэжэ байдаг. Теэд хүнэй шадабари мэргэжэл хадаа бодото ажал дээрэ эли тодоор харагдадаг гээшэ. Анна Никитична Бургалтайда 1953 онһоо хойшо хүдэлмэрилхэ зуураа, адуу малые зүбөөр харууһалжа, тэрэнэй ашаг шэмэ үгэлгые эрид дээшэлүүлхын түлөө эсэшэ сусашагүйгөөр тэмсэнэ.

Түрүү малшадай дүй дүршэлые олоной шадабари болгон тэрэ хадаа бүхы хүдэлмэреэ шадамар бэрхээр эмхидхэдэг байна. Бургалтайн колхозуудай һаалишад һая болотор тугалнуудые эхэһээнь һалгаажа түлжүүлхэ түрүү аргые хэрэглэдэггүй байгаа. Теэд Анна Никитична энэ түрүү аргые һүнэй-товарна фермэнүүдээр нэбтэрүүлхын тулада эрхим һаалишадтай хамта ехэхэн хүдэлмэри хэһэн байна. Түрүүшээр, зарим һаалишад «тугалнууднай турашаха» гээд энэ аргаар тэдэниие түлжүүлхэ хэрэгые тоодоггүй байгаа. Гэбэшье, зоотехник Овчинникова һаалишадтай хамта энэ түрүү аргые анхан нэгэ гүүртэ дээрэ, удаань бусад фермэнүүдтэ нэбтэрүүлжэ шадаһан байна. Энээнэй ашаар үнеэдһээ һү һаалга урда жэлнүүдтэ оробол нилээд дээшэлээ. Мүн тугалнуудшье тобир тарганаар түлжүүлэгдэжэ байна.

Анна Никитична Овчинникова фермэ, гүүртэнүүд дээгүүр ябахадаа малшадай хүдэлмэреэр ходо һонирхожо, хаана ямар үүсхэл оролдолго гаргагданаб, тэрэниие дэмжэжэ, залуу мэргэжэлтэдэй хүдэлмэридэ туһалалсажа ябадаг. Тиимэшье хадань мал адуулагшаһаа эхилээд, тэндэхи МТС-эй болон колхозуудай хүтэлбэрилхы хүдэлмэрилэгшэд бултадаа эрдэмтэ зоотехнигэй зүбшэл заабариие хүндэтэйгөөр хүлеэжэ абадаг байна.

«Эрдэм бэлиг — эрхим баян» — гэжэ урданай үгэ үнэн лэ юм даа. Дээдэ эрдэмтэй мэргэжэлтэ нүхэр Овчинникова али бүхы асуудалда тодорхой харюунуудые үгэдэг, мал адууе зүбөөр харууһалха хэрэгтэ ехэхэн дүй дүршэлтэй болонхой.

Бургалтайн колхозууд нооһо хайшалалгые энэ жэлдэ эмхитэй һайнаар үнгэргөө. «Улаан Бургалтай», «Заветы Ильича» колхозууд урда жэлнүүдтэй жэшээлбэл хэдэн арбаад центнер һайн шанартай нооһо гүрэндөө ехээр тушааһан байна.

Бургалтайн баян талада мүнөө нарин ба нарибтар хонидой һүрэгүүд бэлшэдэг юм. Хонидой үүлтэр жэлһээ жэл бүри һайжарна.

Үбэл-намарай сагта, илангаяа унжагай ута хабарай үедэ хони хурьгадые зүбөөр харууһалха гээшэ тон шухала хэрэг юм. Энэ үедэ зоотехнигэй эмхидхэхы үүргэ эли тодоор харагдадаг. Хони хурьгадые имагтал зоотехническэ заабариин ёһоор бүхы анхаралаа табижа харууһалбал, үбэлжэлгые, мүн түл абалгые эмхитэй һайнаар үнгэргэжэ болохо байна. Мүн һайнаар харууһалһанай аша үрэ хадаа нооһо хайшалалгын үедэ харагдадаг. Тобир тарганаар ондо ороһон малнуудһаа эрхим шанартай, ехэ нооһо абтадаг гэжэ дүй дүршэл гэршэлнэ.

— 1955 ондо урдахи жэлнүүдтэй жэшээлбэл хэды ехэ нооһо хайшалагдаһан болобошье, үшөөл бага гээшэ,—гэжэ Анна Никитична хэлээд, үгэеэ саашань үргэлжэлүүлнэ, —манай республикые нарин ба нарибтар нооһотой хонидые үсхэбэрилдэг нютаг болгохо асуудалай табигдаад шиидхэгдэжэ байхада, хонидой тоо толгойе олошоруулха, тэрэнэй ашаг шэмэ үгэлгые эрид дээшэлүүлхэ хэрэгтэ онсо анхаралаа хандуулха ёһотойбди,—гэжэ нүхэр Овчинникова тон зүбөөр хөөрэнэ. Туйлаһан амжалтануудаараа һанаагаа амарангүй, улам улам шэнэ амжалтануудай түлөө шударгы һайнаар тэмсэхэ гээшэ советскэ хүнүүдэй заншал болонхой.

Бургалтайда нарин ба нарибтар нооһотой хонидые үсхэбэрилхэдэ ехэ таатай зохид газар. Теэд гансал үүсхэл оролдолго хэрэгтэй. Мүнөө үедэ «Заветы Ильича» колхоз оройдохоноо 6 мянгаад хонидтой юм. Ойрын хэдэхэн жэлнүүдтэ хонидой тоо толгойе хоёр дахин олошоруулхаар хараалагдаһан болобошье, гүрэнэй түсэб, хараалагдаһан хэмжээ ябуулганууд удаанаар бэелүүлэгдэжэ байна. Колхозой хүтэлбэрилэгшэд хони үсхэбэрилгые, илангаяа нарин ба нарибтар нооһотой хонидые олоор үсхэбэрилгые тон шухала асуудал гэжэ тоолодоггүй зандаа. Нарин, Хапчаранга, Эрээнэй эхи болоод, Бургалтайн гол нютагуудаар хэды олон хонидой отара, фермэнүүдые эмхидхэжэ болохо байгааб! Иимэ баян бэлшээриин газар миин хосоржо байна.

Бургалтайнхид байһан арга боломжонуудаа элирүүлэн бэелүүлхын тулада бага бэшэ хүдэлмэринүүдые хэхэ зэргэтэй. Тэрэниие хэрэг дээрэнь хүсэд дүүргэхэ хүсэ шадалшье, хэшээл зоригшье Бургалтайн колхознигуудта бии.

4. АРАДАЙ НАЙДАБАРИ

Хүнэйшье зол жаргалда мартагдашагүй үдэрнүүд гэжэ байдаг лэ юм даа. Теэд, арад зоной этигэл найдабариһаа ехэ зол жаргал гээшэ юун байхаб! Манай ороной ажалшад эрхим хүбүүд, басагадаа гүрэнэйнгөө дээдэ засагта һунгадаг заншалтай.

Энэшье хабар РСФСР-эй ба БМАССР-эй Верховно Соведүүдтэ депутадуудаар ажал хүдэлмэри дээрэ шалгарһан алдар солото хүнүүд һунгагдаһан юм.

Тэдэнэй тоодо РСФСР-эй Верховно Соведэй депутадаар Бургалтайн МТС-эй участково зоотехник Анна Никитична Овчинникова һунгагдаа һэн. Эдэ мартагдашагүй үдэрнүүдтэ Анна Никитичнае арадай депутат болгон аймаг, сомонуудай ажалшад һунгахадаа иигэжэ бэшээ һэн:

«Ши үнэн сэхэ ажалаараа иимэ этигэл найдабарида хүртөөш. Эрхимүүдэй эрхим хадашни дээдэ түрэ засагтаа депутат болгон эльгэнэбди. Эхэ оронойнгоо энхэ амгалан байдалай түлөө, коммунизмын түлөө ходоодоо түрүү зэргэдэ ябалсажа, арад зоной агууехэ найдабариие бэелүүлхэ байһандатнай этигэнэбди».

Мүнөө Анна Никитична Овчинникова Бургалтайн баян үргэн тала нютагуудай фермэ, отарануудаар юрынгөө ажал хэжэ ябахадаа эдэ үгэнүүдые ходоодоо һанажа, сэдьхэлдээ хадагалжа ябадаг. Теэд арад зоной захиһан захяае бэелүүлхэһээ ондоо хүндэтэй хэрэг гэжэ юун байхаб!

Зэдэ гол сэбэр һайхан Сэлэнгэ тээшэ үдэр һүнигүй урдана... Энэ голой эрье шадар оршон байдаг Бургалтайн сомоной колхозуудай малшадай дунда советскэ мэргэжэлтэдэй нэгэн, эрдэмтэ зоотехник, депутат Анна Никитична Овчинникова хүдэлдэг юм.

Ц. ДАМБИЕВ.

Ториин аймаг.

Эхиниинь июлиин 5-най номерто

★

Казахска ССР. Электричествын хүсөөр үнеэдые һааха нүүдэл агрегат Карагандинска совхоздо эмхидхэгдээ. Тэрэ агрегат һү һаадаг 10 аппарадуудһаа, электронагреватель болон гэрэлтүүлгын прожекторнуудһээ бүридэнхэй. Зунай бэлшээриин үедэ энэ агрегат таатай зохид юм. Карагандинска совхоздо иимэ 6 агрегат түхеэрэгдээ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Карагандинска совхоздо түхеэрэгдэһэн һү һаалгын нүүдэл агрегат.

ТАСС-эй фотохронико.

★ ★

КПСС-эй ЦК-гэй январска Пленумэй тогтоолые бэелүүлхын түлөө бүхы хүсэеэ элсүүлэе!

Хэмжээ-ябуулганууд бэелүүлэгдэнэгүй

КПСС-эй ЦК-гэй январска Пленум ойрын 5—6 жэлэй туршада малажалһаа абтадаг ашаг шэмые хоёр—хоёрһоо үлүү дахин ехэдхэхэ, эдеэ хоолоор хүн зоной хэрэглэмжые, хүнгэн ба эдеэ хоолой промышленностиие түүхэй эдээр хүсэд хангаха гэһэн ехэ зорилго табяа.

Мүнөө хаа хаанагүй—колхозууд, совхозууд болон МТС-үүд эдэ зорилгонуудые болзорһоонь урид дүүргэхын тула өөһэдынгөө бүхы арга боломжонуудые хаража үзөөд, тодорхой хэмжээ-ябуулганудые хараалаад, тэдэнээ бэелүүлжэ байна.

Закаменай аймагай колхозууд элдэб түрэлэй мал үсхэбэрилдэг тула малажал хүгжөөхэ ехэ арга боломжотой юм. Ниитын малажалые зүбөөр хүтэлбэрилһэн, энэ хэрэгтэ ёһотой анхарал хандуулһан колхозууд малай тоо толгойе олошоруулха, ашаг шэмыень дээшэлүүлхэ талаар бараг амжалтануудые туйлана. Жэшээлбэл, «Победа» колхоз (түрүүлэгшэнь Г. Г. Цыдыпов, парторганизациинь секретарь С. С. Соктоев) малажалда түрүү аргануудые зоримгойгоор нэбтэрүүлжэ, һүүлэй жэлнүүдтэ нилээд ехэ амжалтануудые туйлаа.

Мүнөө зарим үнеэнһээ үдэрэй 12—15 литр һү һаадаг болоод байна. Бүхы фермэнүүдэй үнеэд үдэрэй гурба дахин хайдагаар һаагдадаг, һүниндөө бэлшээгдэдэг болонхой. Ингэжэ тус колхоз һү һаалгаар аймаг соогоо түрүүлжэ ябана. Һү ехэтэй үнеэдэй гүүртын малнуудта ногоон конвейер эмхидхэгдэжэ байна. Энэ колхозой һаалишадай заримань ажахын жэлэй 8 һарын туршада үнеэн бүриһөө мянга шахуу литр һү һаагаа.

Гэхэ зуура, аймагай зарим колхозууд малажал хүгжөөхэ тушаа хараалһан хэмжээ-ябуулгануудаа бэелүүлгэдэ хүсэд анхаралаа хандуулнагүй гэжэ хэлэхэ хэрэгтэй. Кировэй, Молотовой, Сталинай, Ленинэй нэрэмжэтэ ба бусад зарим колхозууд малажалые хуушан хэбээрээ эрхилһээр.

Кировэй нэрэмжэтэ колхозые (түрүүлэгшэнь нүхэр Михайлов, парторганизациинь секретарь нүхэр Очиров) харая. Энэ колхоз хамтадаа 310 үнеэтэй юм. Зунай сагта малаа бэлшээхэ бэлшээритэйшье, үбэлдөө элбэг хүрэхэ үбһэ дутамаггүйгөөр абаха аргатайшье колхоз юм. Теэд малһаа жэл бүри тон бага ашаг шэмэ абадаг, малынь удаанаар олошорно, гарзалхань олон байдаг.

Эдэ шалтагаанууд юунһээ болодог юм· ааб гэжэ хараябди. Жэшээлхэдэ, ажахын жэлэй 8 һарын туршада энэ колхоз үнеэн бүриһөө арайхан гэжэ таби гаран литр һү һаагаад байна. Зарим һаалишадынь үнеэн бүриһөө оройдоол 20—30 литр һү һаагаа. Колхозой правлениин хүтэлбэрилэгшэд малажалые хүгжөөхын түлөө оролдоногүй. Мал һүрэг бүдүүн, шэмэтэ тэжээлээр хангагданагүй, малай харууһалга, эдеэлүүлгэ тон муугаар эмхидхэгдэнэ, һү һаалгые бүридхэлгэ бодото дээрээ үгы гэхээр, малажалда хүдэлмэрилхэ хүнүүд дутана.

Үбэлэй үедэ малынь харууһа муутай, тэжээлээр дутамаг байдаг тула һү багаар үгэнэ, тугалнуудынь эхэеэ хүхэдэг зандаа. Заримдаа үнеэд сүүдхэ соо нэгэ дахин һаагдана. Зунайшье сагта үнеэдһээ һааһан һүнэй бүридхэлгэ үгы, хаана хэды шэнээн һүн һаагдаха ёһотойб гэжэ мэдэгдэнэгүй, һүнэй хажуу тээшээшье гаргашалагдажа байгаа һаа, колхозой правлени мэдэхэгүй байна.

Эгээл энэ ушарһаа колхоз малһаа ашаг шэмэ багаар абана. Малай ороондо оролгые юрэдөө эмхидхэнэгүй, тиимэһээ олонхи малынь һубайрдаг. Мүнөө малнуудынь зунайнгаа бэлшээриин байрануудта эмхигүйгөөр гаргагдаа. Малай байранууд түхеэрэгдээгүй, бэлшээриин газар зүбөөр хубаарилагдаагүй байна.

Энэ колхозой правлени малажал дээрэ түрүү арга хэрэглэхэ зорилго табинагүй. Нёдондо 2—3 фермын зарим һаалишад тугалнуудые эхэһээнь һалгаан тэнжээхэ арга хэрэглэжэ эхилһэн аад, орхижорхёо. Правлениин түрүүлэгшэ нүхэр Михайлов хүдэлмэрилжэ эхилһээр хоёр жэл шахуу болоо; теэд колхозой ниитын малажалые ба бүхы ажахые хүгжөөлгэдэ өөдтэй хубилалта хээгүй. Колхозой парторганизациин секретаряар Г. Д. Очировые КПСС-эй райком энэ жэл эльгээһэн юм. Теэд нүхэр Очиров һарадаа һайн лэ һаа 10 үдэрынь колхоздоо ажалладаг.

Ц. Адамцыренов.

Һү ехээр һаахабди

Манай фермын түрүү һаалишад нёдондоной октябрь һараһаа хойшо энэ жэлэй июниин 15 хүрэтэр нилээдгүй һайн амжалта туйлаа. Жэшээлхэдэ, һаалишад Мария Барышникова энэ үе соо үнеэн бүриһөө 1023 литр, Евдокия Фёдорова—808 литр, Анна Фёдорова—607 литр, Валентина Наквасина—566 литр һү һааһан байха юм. Тиигэжэ бүхы фермээрээ үнеэн бүриһөө 733 литр һү һааһан байнабди.

Зоотехническэ заабариин ёһоор фермымнай малнууд түхэреэн сүүдхэ соо адуулагдадаг, үдэрэй гурба дахин һаагдадаг. Гадна, һаамхай үнеэдтэ нэмэлтэ тэжээл үгтэдэг юм.

КПСС-эй ЦК-гэй январска Пленумэй шиидхэбэринүүдые болзорһоонь урид дүүргэхын түлөө оролдосо ехэтэйгээр ажаллажа, үнеэн бүриһөө 2—2 мянган литр һү жэл соо бултадаа һаахабди.

В. Жираков, Мухаршэбэрэй аймагай, «Коммунизм» колхозой № 1 МТФ-е даагша.

Редакцида ерэһэн бэшэгүүдһээ

Кино муугаар харуулагдана

Курбын леспромхозой Ойбонтын модо бэлэдхэлэй пунктда 300 шахуу хүн ажалладаг юм. Эршэтэ ажалайнгаа һүүлээр эдэнэр сүлөөтэй сагаа һонирхолтойгоор үнгэргэжэ, культурнаар амархые хүсэдэг. Теэд леспромхозой партийна болон профсоюзна организацинууд хүдэлмэришэдэйнгөө амаралтые һайнаар эмхидхэхэ тушаа анхарал табидаггүй байна. Культурно-гэгээрэлэй ба ниитэ-политическэ хүдэлмэри эндэ тон муугаар ябуулагдана. Энэ пунктда хүдэлмэришэдэй клуб бии. Клубта кино харуулагдахаһаа бэшэ культурна хүдэлмэри хэгдэнэгүй. Кино харуулгын шанар тон муу. Зарим частьнуудынь дутуугаар харуулагдахаһаа гадна, заримдаа огто таһалдашадаг байна. Киномеханик Серебренников, моторист Лонцов хоёр ажалшадта кино харуулгада хайша хэрэгээр, харюусалгагүйгөөр хандана. Эдэнэр сугтаа архидалгын талаар ехэ «хайнар» юм. Ажалдаа һогтуу ерээд, киногоо гаргажа байха үедөө кинобудка соогоо хэрэлдэжэ, наншалдажа эхилдэг, тиимэһээ сугларагшадай киное дүүрэтэрнь харангүй гэртээ бусаха ушар болодог. Баһа биледүүдые худалдахадаа эдэнэр элдэб мэхэ гохо гаргадаг: үхибүүдэй 50 мүнгэнэй биледүүдые 2 түхэригөөр худалдадаг баримта бии. Үхибүүдтэ үдэрэй тусхай сеанснуудые эдэнэр эмхидхэнэгүй.

Н. Хазагаев.

Хүдэлмэрилдэггүй радиоузел

Мухаршэбэрэй аймагай Сутайн сомоной Молотовой нэрэмжэтэ колхозой гэшүүд болон механизаторнууд республика доторхи һүүлэй мэдээсэлнүүдые, Эхэ орон дотор болојо байһан һонинуудые, гоё һайхан дуу хүгжэм шагнаха аргагүйдэнэ. «Яахадаа радиоузел хүдэлмэрилнэгүйб?» гэжэ асуухада «радиопитани үгы» гэжэ радиоузелай хүдэлмэрилэгшэ хэлэдэг. Колхозой хүтэлбэрилэгшэд радиоузелаа питаняар хангахын тула зохихо хэмжээ абаха ёһотой. Б. Содномов.

„БУРЯТ-МОНГОЛОЙ ҮНЭНДЭ" БЭШЭҺЭНЭЙ ҺҮҮЛЭЭР

„Кино харуулха графигаа сахинагүй"

Түнхэнэй аймсоведэй гүйсэдкомой культурын таһагай киномеханик Сороковиков кино харуулха графигаа сахинагүй, ажалдаа һогтуугаар гарана, киномеханик Ингильдеев мүн иимэрхүү ябадалтай гэжэ дээрэ дурсагдаһан гаршагтайгаар манай газетэдэ толилогдоһон бэшэг соо хэлэгдэһэн юм.

Манай редакцида Түнхэнэй аймсоведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ нүхэр Стрелковой мэдээсэһэнэй ёһоор, бэшэг соо заагдаһан дутагдалнуудые шалгахада булта зүб байба.

Ажалдаа хойрогоор хандаһанайнгаа түлөө Сороковиков ажалһаа сүлөөлэгдэбэ, тиихэдэ Ингильдеевтэ зэмэ тодхогдобо.

Барилгын хүдэлмэриие шэнэ графигаар эмхидхэхэ

«Дзержинстрой» трестын (Украина) барилгын участогуудта ажаллажа байһан хүдэлмэришэн бүхэнэй 1952 ондо хэһэн ажалыень тоолоходо 27.400 түхэригэй болоһон байгаа һаа, 1954 ондо аяар 35.294 түхэригэй болоһон байна. Энэ тоо баримта дээрэһээ харахада, тус трестын хүдэлмэришэдэй ажалай бүтээсэ үнгэрһэн энэ үе соо аяар 30 процентээр дээшэлһэн байна. Урдань трест гарза ехэтэйгээр хүдэлмэрилдэг байһанаа болижо, мүнөө ашаг олзотойгоор хүдэлмэрилнэ, барилганудые саг болзор соонь ашаглалгада оруулна. «Дзержинстройн» барилгашад хайшан гээд иимэ амжалта туйлааб гэхэдэ, хүдэлмэреэ шэнэ графигаар эмхидхэһэн байха юм.

Тэрэ графигынь недельно-суточна гэжэ нэрэтэй юм. Тус график оронойнмнай барилгын олонхи предприятинуудта үргэнөөр хэрэглэгдэжэ, һайн аша үрэ харуулжа байна. Недельно-суточна графигаар 7 хоног соо хэгдэхэ хүдэлмэри сүүдхэ бүхэндэ хубаарилагдан хараалагдаад, барилгашадай тэрэниие заатагүй дүүргэхэ ябадал туйлагдана. Тиихэтэеэ хамта, хэгдэхэ хүдэлмэриин ээлжээн, хүдэлмэришэдэй хүсые хубаарилга, механизмуудые ашаглалга, хэрэглэгдэхэ ёһотой барилгын материал шэрэлгэ, түмэр ба бетонно конструкцинуудые бэлэдхэлгэ—барандаа хараалагдадаг байна. Энэ ушарта инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэд тус графигай дүүргэлтые комплексноор ябуулхын тулада эмхидхэлэй ехэхэн хүдэлмэри хэдэг юм. Хэрбээ тус графигай нэгэшье сүүдхэдэ дүүргэгдээгүй һаа, недели соо хараалагдаһан хүдэлмэриин таһалдалда орохонь мэдээжэ.

Недельно-суточна графигые бүхы барилганудта хэрэглэхын тулада нэн түрүүн барилгын материалые гүйсэд бэлэдхэжэ абаха хэрэгтэй. Тиихэ мүртөө бии байһан зэр зэмсэгүүдэйнгээ хүсые хараадаа абажа, хэгдэхэ хүдэлмэриие заатагүй дүүргэгдэхээр хараалха шухала. Иимэ графигай үшөө нэгэ һайшаалтай талань юуб гэхэдэ, барилгын объектнүүдэй хүтэлбэрилэгшэд графигые зохёоходоо холын хараатайгаар ажаллаха ба оперативна шухала хэмжээ-ябуулгануудые саг соонь үнгэргэхэ баатай болоно.

Барилгын зарим мэргэжэлтэд недельно-суточна графигые гансахан томо предприятинуудта хэрэглэжэ болохо юм гэһэн тон буруу һанал бодол баримтална. Тус графигые гансахан томо предприятинуудта бэшэ, харин жэжэхэн, мүн хүдөө нютагуудташье, колхоздошье баригдажа байһан барилганууд дээрэ хэрэглэжэ болохо байһаниие дүй дүршэл харуулна. Барилгын хүдэлмэриие энэ шэнэ аргаар эмхидхэхэдэ, тэрэниие түргэдхэхэ арга боломжо бии болодог байна. Теэд Улан-Удын барилгын участогуудта энэ графигай мүнөө болотор нэбтэрүүлэгдэдэггүй байһаниинь гайхалтай. «Бурмонголстрой» трестын барилгын участогуудай хүдэлмэри аяар жэлэй графигаар хараалагдадаг. Тиимэһээ жэл соо хэгдэхэ хүдэлмэриин хэр зэргээр дүүргэгдэжэ байһыень шалгаханиишье бэрхэтэй. «Забайкаллестрансстрой» трестдэ барилгын хүдэлмэри һарын ба квартальна түсэбөөр хараалагдадаг. Тиигэбэшье, эдэ графигууд саг болзор соогоо дүүргэгдэдэггүй байна. Иимэһээ городой барилгын участогуудай хүдэлмэри унжагайрна. Олон хүдэлмэришэд үдэрэйнгөө нормонуудые дүүргэнэгүй. Участогуудай мастернууд ба прорабууд ажалай эмхидхэлые һайжаруулхын түлөө һулаар тэмсэнэ. Тэдэнэй хүдэлмэридэ инженерно-техническэ хүдэлмэришэдэй зүгһөө туһаламжа багаар үзүүлэгдэнэ.

Хэрбээ барилгын участогуудай хүдэлмэриие недельно-суточна графигта оруулаа һаа, эдэ дутагдалнуудые ойрын сагта усадхажа болохо. Барилгануудай өөрынь үные химдаруулха талаар ехэ арга боломжонууд олдохо байна. Гэбэшье, тус асуудалые шиидхэлгэдэ городой барилгын объектнүүдэй хүтэлбэрилэгшэд хайша хэрэгээр хандана. Жэшээнь, городой барилгын управлениин главна инженер нүхэр Галактионов недельно-суточна графигые ажалдаа нэбтэрүүлхын тулада «Тимлюйстрой» трест ошожо ерэһэн аад, бодото дээрээ юушье хэнэгүй. Улан-Удэ городой барилгын участогуудай нэгэндэшье энэ график мүнөө болотор хэрэглэгдэнэгүй. «Бурмонголстрой» трестын хүдөөгэй барилгын управлениин главна инженер нүхэр Гаврилов республикын аймагуудта хэгдэжэ байһан барилганууд дээрэ недельно-суточна графигай хэрэглэгдээгүй байһанай түлөө зэмэтэй болоно. Үйлэдбэри дээрэ ажалай түрүү дүй дүршэл ба шэнэ технологиие нэбтэрүүлгэдэ трестын үйлэдбэриин-техническэ таһаг (начальнигынь нүхэр Бурмистрова) ехэхэн үүргэ дүүргэхэ ёһотой байгаа. Теэд, һүүлэй үедэ тус таһаг уялгаяа тон муугаар бэелүүлжэ байна. Хангалгын таһагай начальник, нүхэр Попов үйлэдбэри дээрэ тус графигаар ажаллахада хэрэгтэй болохо тусхай бланкануудые бэлдэһээр 3 һара болоо. Теэд тэрэнэйнь хэзээ бэлэн болохонь үшөө мэдэгдэнэгүй.

Республикымнай барилгын участогуудай хүдэлмэриие недельно-суточна графигта оруулаа хада ажалай эмхидхэлые эрид һайжаруулха, баригдажа байһан гэр байрануудые саг болзор соонь ашаглалгада оруулха, барилгын өөрынь үные ехээр химдаруулха арга олдохо байна. Тэрэнэй тулада, хүтэлбэрилэгшэд ба барилгашад аша үрэ ехэтэй энэ графигые үргэнөөр хэрэглэхэ тушаа шухала хэмжээнүүдые абаха зэргэтэй.

Ф. Башухаев.

Байгаалиин научна темээр хөөрэлдөөн

Хүнэй бии болоһые наука ба шажан яажа тайлбарилнаб

Газар дэлхэй дээрэ түрүүшын хүнүүдэй яажа бии болоһон тухай асуудал эртэ урда сагһаа хойшо хүн түрэлтэниие ехээр һонирхуулаа. Хүнэй яажа бии болоһон тухай асуудалые олон янзын угсагаатан ба арадуул, тэдэнэй культурна хүгжэлтын хэмжээнһээ ба социальна ажабайдалһаа дулдыдан, ондо ондоогоор тайлбарилдаг байһан юм. Жэшээлхэдэ, урданай бурядуудай хэлсэдэг үльгэр домогуудай ёһоор ямар нэгэн юрэ бусын хүсэн—бурхан түрүүшын хүнүүдые элдэб янзын зүйлнүүдһээ: яһыень—шулуугаар, мяхыень—шоройгоор, шуһыень—уһаар хэжэ бии болгоо гэдэг. Брама гэжэ бурхан өөрынгөө бэеын элдэб хубинуудһаа хүниие бии болгоо, тиихэдээ аманиинь—шажан баригшадые, гарнуудынь—сэрэгүүдые, хүлнүүдынь—наймаашадые, хүлэйнь уланууд—богоолнуудые бии болгоо, гэжэ индусууд тоолодог. Общественые баяшуул ба үгытэйшүүл болгон хубаалга бурханай табиһан ёһоор анхан сагта хэгдэһэн юм гэжэ энэ үльгэрэй үндэһөөр индусуудые шажан һургана.

Хүнэй бии болоһон тухай олон тоото үльгэр домогууд элдэб олон арадуудай дунда тараһан байдаг. Эдэ бүхы үльгэрнүүд хадаа хүгжэлтын доодо хэмжээндэ хүнүүдэй байһан эртэ урда сагта тэдэнэй ухаан бодолдо түрэһэн байгаа. Тэрэ сагай хүнүүд оршон тойроной байгаалиин үзэгдэлнүүдые зүбөөр ойлгожо шадахагүй байһан юм. Тиин, мүнөө үеын буржуазна зонхилогшод, шажан шүтөөн хадаа хүниие бурханай бии болгоһон тухай гэнэн хонгор эдэ үльгэр домогуудые дэмжэжэ, арадай дунда тэрэ хараа бодолые батадхаха гэжэ али болохоор оролдоно.

Энэ ямар ушарһаа хэгдэнэб? Ушар юуб гэхэдэ, мүнөө үеын буржуази ба тэрээндэ туһалдаг шажан мүнөөнэй буржуазна гүрэнэй байгуулалтые бурхан бии болгоһон юм, тиимэһээ тэрэнь хубилашагүй гэжэ арад зондо этигүүлхые оролдоно. Арадай олонхинь үгытэй ядуу ажаһууха, ажабайдалай бүхы ядарал зоболонгые тэсэмгэйгээр даажа гараха ёһотой гэжэ ямаршье шажан һургадаг байна.

Хүниие хүнэй мүлжэлгые, үгырэн хооһоролгые, дайнуудые ба капитализмын бусад хорото аюулнуудые усадхажа, ниитын ажабайдалые шэнэдхэн хубилгаха гээшэ ехэ нүгэл болохо юм гэжэ шажан номнодог.

Юртэмсэ дэлхэйн, тэрэ тоодо хүнэй яажа бии болоһые эрдэм наукын заабаряар тайлбарилан хэлэхэ гэжэ һэдэһэн түрүү хүнүүдые урдань хатуу шангаар хашадаг байһан юм, мүнөөшье тиимэ хүнүүдые буржуазна оронуудтахи хархис этэгээдүүд, шажанай алба хэгшэд хашадаг, мүрдэдэг зандаа.

Материалистическэ наука хүнэй бии болоһон тухай асуудалые тад ондоогоор тайлбарилна. Амитанай бүхы аймагай удаан сагай хүгжэлтын ашаар газар дэлхэй дээрэ хүн бии болоһон байгаа. Олон зуугаад миллион жэлэй саада тээ газар дээрэ ямаршье амитад, загаһад, шубууд, зэрлиг ангууд үгы байһан юм. Анха түрүү[illegible] амитад хорхой шумуу[illegible] тон жиирэй простой формотойгоор бии боложо, удаа тээнь олон миллион жэлэй туршада хүгжэжэ, дээдэ зэргын байгууламжатай амитан — хүн болотороо бэежэһэн байгаа гэжэ материалистическэ наука һургадаг. Эдэ бүгэдэ бурханай ямаршье хамаархалгүйгөөр байгаалиин хүгжэлтын хуули ёһонуудай үндэһөөр болоһон юм. Ехэ наһатай болоод байхадаа, мүн үрэ байхаһаа эхилээд хүгжэжэ байхадаа хүн амитан хоёрой хоорондо адли түһөөтэй олон юумэ байдаг, энэнь амитадһаа хүнэй бии болоһон тухай гэршэлнэ.

Шимпанзе, горилла, орангутан гэхэ мэтын хүн түхэлтэй һармагшадай ба хүнэй хоорондо адлирхуу юумэ илангаяа олон байдаг. Арһа яһанай, бэе махабадай болон доторой бусад элдэб янзын органуудай байгуулалтань тон адлирхуу байдаг.

Амитадһаа хүнэй уг гарбалтай байһыень хүнэй араг яһаниинь гэршэлнэ. Жэшээнь, амитадта байдаггүй нэгэшье яһан хүнэй араг яһанда байхагүй юм. Морин, үхэр, нохой, һарьһа эрбээхэй, һармагшан гэхэ мэтын олон амитадай урда мүсэнүүдэй ба хүнэй гарнуудай байгуулгын жэшээ дээрэһээ үзэхэдэ, тэдэнэй адлирхуу байгуулалгатайнь илангаяа элеэр харуулагдана. Эдэ мүсэнүүд ондо ондоо үүргэ дүүргэбэшье, нэгэ адли хубинуудһаа ба яһануудһаа: адхаал, харти, сарбуу гэхэ мэтэһээ бүридэдэгыень мэдэнэбди.

Амитадтай хүнэй түрэл дүтэ байһаниинь умай доторхи хүгжэлтыень шэнжэлээд үзэхэдэ эли болоно. Хүнэй үрэ хээли түрүүшээр амитадай үрэ хээлитэй адлирхуу байһан аад, ехэ болохо бүреэ ондоо боло болоһоор, хүнэй түхэлтэй болодог байна.

Аяар табадахи һарадаа үрэ хээли һүн тэжээлтэ амитадай зарим тэмдэгүүдые үлөөхэ зуураа, хүнэй түхэлтэй болојо эхилдэг. Энэ тухай байхадаа хүнэй үрэ хээлиин бүхы бэе (урал, альган, улануудһаа бэшэниинь) үнжэгэн үһөөр бүхыдөө хушагдадаг, тэрэнь түрэхэһөө, тухайлхада, хоёр һара урид (толгойн үһэнһөө бэшэниинь) үгы болошодог. Тиимэ болохолоороо умай дотор хүгжэхэ үедөө, хүн хадаа эволюциин процессээр тэрэнэй уг бологшодой гараһан угаа ехэ замые дахин дабтаһанда адли болоно.

Амитадһаа хүнэй уг гарбалтай байһыень хүнэй ажамидаралда ехэ үүргэ дүүргэдэггүй аад, хүсэд хүгжөөгүй зангаараа үлэдэг, рудиментарна олон тоото (90 шахуу) органууд гэршэлнэ. Хорхойн түхэлтэй мухар гэдэһэн, шэхэнэй балсангууд, манай бэедэ ургадаг нарихан үһэн, охор һүүлэй яһан ба бусад олон юумэнүүд рудиментарна органуудта хабаадана. Хүнэй ажамидаралда ехэ үүргэ дүүргэдэггүй эдэ органууд, һүн тэжээлтэ амитадта тусхай шухала үүргэнүүдые дүүргэдэг ба хүсэд хүгжэнги байдаг юм.

Үни удаан саг соо амитанай аймагай хүгжэлтые шэнжэлжэ үзэһэнэй һүүлээр агууехэ эрдэмтэ Чарлз Дарвин 1879 ондо хэблэгдэһэн «Хүнэй бии бололго ба эрэ эмын талаар үдэлгэ» гэжэ ном соогоо бусад байгаалиһаа хүн амяарлан бии болоһон юм гэһэн шажанай идеалистическэ номнолые буруушаан, амитадһаа хүнэй бии болоһые олон тоото баримтануудаар тодоруулһан байна.

Зүгөөр амитадһаа хүнэй бии болоһые Дарвин тодоруулһан аад, һармагшадай хүн болојо хубилһан шалтагааниие тайлбарилжа шадаагүй һэн. «Һармагшанай хүн бололгын процессто ажалай үүргэ» гэһэн зохёол соогоо Ф. Энгельс һармагшанай хүн болојо хүгжэһэн шалтагаануудые анха түрүүн научнаар элирүүлэн харуулаа һэн.

Миллион гаран жэлэй саада тээ хүн түрэлтэй һармагшад Азиин урда зүгтэ бии байһан юм.

Тэдэнэр ой модондо һүрэг һүрэгөөрөө байрладаг байба. Оршон тойронхи эрхэ байдалай хубилһан, ой модоной шэнгэрһэн дээрэһээ болојо, тэдэ һармагшад байдалаа хубилгаха, модон дээрэһээ буужа, газар дээрэ, уһатай газарта амидарха баатай болобо. Газар дээрэхи ажабайдал тэдэниие хойто мүсэ дээрээ сэхэ бодоод ябадаг болгоо. Энээнһээ үндэһэлэн урда хүлнүүдынь сүлөөржэ, гарнууд болгогдобо. Урда хүлнүүдынь ябадалай үүргэ дүүргэхэеэ болижо гар болоһон аад, ажалай зэбсэгүүдые бүтээжэ һуратараа, гарай бүтээхэ юумэнииинь удаан сагай туршада өөдэгүй тулюур байгаа.

Мүнөөнэй хүн түхэлтэй һармагшад заримдаа модо шулуу хэрэглэжэ шадаха юм гэжэ мэдэнэбди. Теэд, ямаршье һармагшанай гар тон жиирэй шулуун хутага гү, али ондоо зэмсэг хэзээдэшье хээгүй юм. Ажалай зэбсэгүүдые бэлэдхэхэ үедөө гарнууд шадабаритай бэрхэ болон хүгжэбэ. Хүнэй хүгжэлтэдэ гар тон шухала үүргэ дүүргэдэг болобо. Ажалай зэбсэгүүдые һармагшадай гараараа хэдэг болоһон сагһаа хойшо һармагшад хүн болоо гэжэ баталан хэлэнэбди. Ажалай зэбсэгүүдые үйлэдбэрилгэ ба өөрынгөө эрилтэнүүдые хангахын тула тэдэниие хэрэглэлгэ хадаа бүхы амитадһаа хүнэй илгардаг гол илгаань болоно.

Ажалай бүри һайжаруулагдаһан зэбсэгүүдые бэлэдхэжэ шададаг болоһоной ашаар, уураг тархиин хүгжэлтэдэ һайнаар нүлөөлһэн элдэб янзын эдеэ хоол, илангаяа мяха эдеэндээ хүнүүд хэрэглэгдэдэг болоо һэн. Ажал хэхэ зуураа хүнүүд хамтаржа хүдэлдэг болобо. Хамтаараа ажаллахадаа бэе бэедээ юумэ хэлэхэ, ойлгуулха хүсэл бии болоһон юм. Тиигэжэ ажал хэжэ һурахатаяа хамта хүнүүд үгэ хэлэжэ һураба.

Халуун уларилһаа һэрүүбтэр ба хүйтэн уларилда манай уг гарбалнуудай ороһоной шалтагаанаар гал, хубсаһа ба гэр байра хэрэглэгдэдэг болоо. Энэнь хүнэй хүгжэлтые ехээр түргэдхэбэ.

Тиимэ болохолоороо, ажал хүдэлмэри хэжэ һураһанайнгаа ашаар хүн болбол амитанай аймагһаа илгаран гаража, оюун бодолтой, байгаали болон общественын хүгжэлтын хуули ёһонуудые мэдэрээд, дэлхэй дайдые шэнэдхэн хубилгаха шадабаритай болоһон байна.

Амита байгаалиие шэнжэлэн үзөөд байхада, ажамидаралай анхан бии бололго тухай идеалистическэ хии хооһон, шажанай бүхы үзэл бодолнуудай худал хуурмаг байһаниень бүри элеэр тодорно. Амита зүйлнүүдэй, тэрэ тоодо хүнэй анхан бии бололго бурханай дура хүсэлөөр бүтээгдээ гэһэн гэнэн хонгор, идеалистическэ тайлбарилганудые элишэлэн бута сохижо, бодото научна, материалистическэ хараа бодолые батадхалгада манай ороной элитэ ехэ эрдэмтэд И. М. Сеченов, К. А. Тимирязев, И. И. Мечников, И. П. Павлов, А. Н. Опарин, О. Б. Лепешинская гэгшэд ехэ туһа нэмэри хэһэн байна.

Манай дэлхэй дээрэ ажамидаралай бии болојо хүгжэһэн бүхы түүхые шэнжэлжэ үзэхэ зуураа, наука хадаа хүн болбол амитанһаа уг гарбалтай, бурхан хүниие бии болгоо бэшэ, харин эртэ урда сагай хара барга хүн өөртөөл адляар, өөрынгөө түхэлтэйгөөр бурханиие зүбхэн лэ һанаан соогоо бии болгоо юм гэжэ батална.

М. БАКУТИН, биологическа наукануудай кандидат.

Уласхоорондын Пловдивска яармагай урда тээ

СОФИ, июлиин 4. (ТАСС). Уласхоорондын XVI заншалта яармаг Пловдивда сентябриин 6-haa 20 болотор үргэлжэлхэ юм. Яармагай городок энэ жэлдэ нилээд үргэдхэгдэхөөр хараалагдана. Городогой талмай бүхыдөө 380 мянган квадратна метр болохо юм.

Советскэ Союз Пловдивска яармагта эдэбхитэйгээр хабаадалсаха байна. Советскэ Союзай павильон яармагтахи эгээн ехэ павильонуудай нэгэн болохо юм. Хитадай Арадай Республикын, Польшын, Чехословакиин, Венгриин, арадай демократиин бусадшье оронуудай павильонууд ехэ болгогдоо. Вьетнамай Демократическа Республика Пловдивска яармагта энэ жэлдэ түрүүшынхеэ хабаадалсаха байна.

Англиин, Франциин, Баруун Германиин, Швейцариин, Бельгиин, Норвегиин, Италиин, Швециин, Израилиин, Австриин, мүн бусадшье оронуудай худалдаа наймаанай олон фирмэнүүд Пловдивска яармагта анхаралаа ехээр табина.

Индиин-премьер министр Неругэй Югославида байлга

БЕЛГРАД, июлиин 4. (ТАСС). «Борба» газетын мэдээсэhэнэй ёhoop, Индиин премьер-министр Неру үсэгэлдэр үдэ болотор Сараеводахи «Зеница» гэжэ металлургическа комбинадые, «Ябланица» гэжэ гидроэлектростанциие хараа. Югославиин президент Тито Нерутэй сугтаа ябалсаа.

Босниин, мүн герцоговинын арадай скупщинын түрүүлэгшэ Пуцар Неругэй хүндэлэлдэ Сараевода обед үгөө.

Үдын hүүлээр Неру Тито хоёр автомашинануудта hуужа, Мостар ошоод, тэндэhээ Дубровник шэглэhэн байна. Тэдэнэр тэндэhээ «Ядранка» гэжэ катерта hуужа Сплит ошохо юм.

Польско арадай дайсан Леховичые сүүдэлэлгэ эхилбэ

ВАРШАВА, июлиин 5. (ТАСС). Польшын худалдаа наймаанай хангалгын министрээр урдань ажаллаhан Владимир Леховичын сүүд Варшавска воеводстводо болобо.

1928 ондо пограничина харуулай корпусой штабта, удаань главна штабай тагнуулай таhагта хүдэлхэ зуураа, Лехович польско хүдэлмэришэнэй хүдэлөөндэ эсэргүү, Польшын Коммунистическэ партида, мүн польско залуушуулай коммунистическэ союзда эсэргүү hүйдхэлгын хүдэлмэри эмхидхэhэн байгаа.

Гэмнэгдэгшэ хадаа гитлеровскэ эзэмдэлгын жэлнүүдэй үедэ национальна оборонын министрын орлогшоор ажаллажа байhан Спыхальскын туhаламжаар людово гвардиин зэргэдэ шурган орожо, тэндэ антифашистска хүсэнүүдтэ эсэргүү hүйдхэлэй хүдэлмэри хэhэн байна.

Оронойн сүлөөлэгдэhэнэй hүүлээр Лехович Спыхальскын туhаламжаар гүрэнэй аппарадай харюусалгата тушаалнуудые эзэлжэ, Польшын дайсадтай холбоо барисаа байгуулаад, арадай засагта эсэргүү hүйдхэлэй хүдэлмэри хэhэн, Польшын баруун районуудтахи капиталистическэ этэгээдүүдые, мүн хонжоо наймаашадые дэмжэhэн байгаа. Сүүдынь үргэлжэлhөөр.

Американска сэрэгэй флот Тайваньска хоолойдо манёврнуудые хэнэ

ПЕКИН, июлиин 5. (ТАСС). Франс Пресс агентствын мэдээсэлые баримта болгон, Синьхуа агентство иигэжэ дамжуулна: американска 7-дохи флот Тайваньска хоолойдо манёврнуудые хээ. Франс Прессын мэдээсэhэнэй ёhoop, тэдэ манёврнууд «дайнай үсынхидэл адлирхуугаар болоо».

Англиин имперскэ генеральна штабай начальник Анкарада ерэбэ

ЛОНДОН, июлиин 5. (ТАСС). Анкараhаа рейтер агентствын корреспондентын мэдээсэhэнэй ёhoop, английска имперскэ генеральна штабай начальник фельдмаршал Джон Хардинг үсэгэлдэр Анкарада ерэбэ. Зүүн Турцида болохо хуурай газарай, мүн агаарай сэрэгэй хүсэнүүдэй манёврнуудта хабаадалсаха юм.

СССР-эй Агаарай Флодой Үдэр тухай гадаадын хэблэл иигэжэ бэшэнэ

Америкэ

НЬЮ-ЙОРК, июлиин 4. (ТАСС). СССР-эй Агаарай Флодой Үдэртэ Москвада болоhон агаарай парад тухай мэдээсэлнүүдые, тэрэшэлэн США-гэй оборонын министерствын ямараар хандаhан ба урдань авиациин министр байhан Саймингтоной хэлэhэн үгэ тухай мэдээсэлнүүдые бүхы газетэнүүд эли газарта толилоо.

«Нью-Йорк геральд трибюн» гэжэ газетэ Юнайтед Пресс агентствын мэдээсэлые түрүүшынгээ хуудаhанда толилоо. Тэрээн соонь иигэжэ хэлэгдэнэ: «Советскэ авиациин хүсые харуулhан тэрэнэй түүхэдэхи энэ угаа ехэ демонстрациин үедэ шэнэ хоёр ондоо түхэлэй истребительнүүд, холын газарта ниидэдэг реактивна бомбардировщигууд столица дээгүүр шуумайлдан гараа».

Нүгөөдэ мэдээсэл соогоо Юнайтед Пресс агентство Вашингтонhoo иигэжэ дамжуулна. Американска оборонын министерство мүнөө дээрээ ямаршье тайлбари үгэнэгүй, гэбэшье, Москвада болоhон парад тухай мэдээсэлнүүдые шэнжэлжэ үзэhэнэйнгөө hүүлээр өөрынгөө hанамжа тухай хэлэжэ магад байхаб гэжэ министерствын түлөөлэгшэ заагаа.

США-гэй авиациин министр урдань байhан Саймингтон иигэжэ мэдүүлээ: «Агаарай хүсэнэй талаар булюу байдалтайбди гэжэ бидэ урда тээнь тоолодог байгаабди. Бидэнэй энэ талаар булигдахаар болоод байhамнай мүнөө элеэр харагдана».

Агаарай парад тухай мэдээсэлые «Дейли Ньюс» газетэ тон томо гаршагтайгаар толилоо.

Түрүүшын хуудаhанда толилогдоhон статья соогоо «Нью-Йорк таймс» газетын московско корреспондент Даниэль парад тухай дэлгэрэнгыгээр бэшэнэ. Тиихэдээ иигэжэ заана. Реактивна транспортна самолёдой нэгэ модель парадай үедэ харуулагдаа. Энэ ушар реактивна пассажирска самолёдуудые ухаалан зохёохо ба үйлэдбэрилхэ талаар Холбоото Штадуудые Советскэ Союзай нилээд ахиhые гэршэлжэ үгэнэ гээшэ ха. Холбоото Штадууд реактивна пассажирска түрүүшынгээ самолёдые үшөө туршажа үзөөдүй байна».

Юнайтед Пресс агентствын корреспондент Кеннет Бродней парад тухай дэлгэрэнгыгээр бэшээ. Тэрэниие шэнжэлхэ зуураа, «энэ хадаа советскэ агаарай сэрэгэй хүсэ шадалые харуулhан тэрэнэй түүхэдэхи угаа ехэ демонстраци болоно», гэжэ бэшээ.

«Энэ hонирхолтой демонстраци хадаа мүнөө үеын самолёдые зохёон байгуулха талаар Росси Холбоото Штадуудые хүсөөд, тэрэниие ахиhаниие уридшалан харуулhан ябадал боложо магад байна» гэжэ Бродней бэшэнэ.

Англи

ЛОНДОН, июлиин 4. (ТАСС). Агаарай Флодой Үдэртэ Москвада болоhон агаарай парад тухай мэдээсэлнүүдтэ английска хэблэл ехэ анхаралаа хандуулна.

Элдэб түхэлэй самолёдуудые харахадаа хариин гүрэнүүдэй ажаглагшад ехээр сошордоо гэжэ «Ньюс Кроникл» газетын корреспондент тэмдэглэнэ. Парадта байлсаhан уласхоорондын авиационно федерациин генеральна казначей Жан Блерио «Дейли Мейл» газетын корреспонденттэй телефоноор хөөрэлдэхэдөө иигэжэ мэдээсээ:

«Агаарай хүсые харуулhан иимэ гайхамшагта демонстрациие би хэзээшье хараагүйб».

Арадай түлөөлэгшэдэй Бүхэхитадай суглаанай хоёрдохи сесси нээгдэбэ

ПЕКИН, июлиин 5. (ТАСС). КНР-эй арадай түлөөлэгшэдэй Бүхэхитадай суглаанай хоёрдохи сесси Пекиндэ Хуайжэньтанай зал соо мүнөөдэр нээгдэбэ.

Хитадай Арадай Республикын түрүүлэгшэ Мао Цзэ-дун, КНР-эй түрүүлэгшын орлогшо Чжу Дэ, арадай түлөөлэгшэдэй Бүхэхитадай суглаанай саг үргэлжын комитедэй түрүүлэгшэ Лю Шао-ци, КНР-эй Гүрэнэй Соведэй премьер Чжоу Энь-лай, мүн Хитадай Арадай Республикын гүрэнэй бусадшье элитэ ажал-ябуулагшад президиумдэ hууба.

Вьетнамай Демократическа Республикын президент Хо Ши Мин түрүүтэй Вьетнамска Правительственна делегаци айлшадай дунда байлсаа.

Хитадай Арадай Республикын арадай ажахые хүгжөөхэ табанжэлэй түсэбые зүбшэн хэлсэлгэ ба баталалга; Хитадай Арадай Республикын 1954 оной бюджедэй дүүргэлтэ тухай тоосоон, 1955 оной бюджедые баталалга; Хуанхэ мүрэн дээрэ гидротехническэ барилгануудые хэхэ хүдэлмэриин түсэб баталалга; сэрэгэй албанда хабаадаха тухай хуулиие баталалга, мүн бусадшье асуудалнууд сессиин зүбшэлгэдэ табигдаа.

КНР-эй Гүрэнэй Соведэй премьерэй орлогшо, гүрэнэй түсэблэлгын комитедэй түрүүлэгшэ Ли Фу-чунь Хитадай Арадай Республикын арадай ажахые хүгжөөхэ табанжэлэй түсэб тухай элидхэлые мүнөөдэрэй заседани дээрэ хээ.

Германска Демократическа Республикын правительственна делегаци Варшавада ерэбэ

ВАРШАВА, июлиин 5. (ТАСС). Премьер-министр О. Гротеволь түрүүтэй Германска Демократическа Республикын правительственна делегаци Варшавада мүнөөдэр ерэбэ. Польско Хүдэлмэришэнэй Нэгэдэмэл партиин ЦК-гэй нэгэдэхи секретарь Б. Берут, Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Ю. Циранкевич, Польско Хүдэлмэришэнэй Нэгэдэмэл партиин ЦК-гэй политбюрогой гэшүүд, правительствын ба Гүрэнэй Соведэй гэшүүд, Польско сэрэгэй генералнууд, Варшавска олониитын түлөөлэгшэд, тэрэшэлэн арадай демократиин оронуудай посольствонуудай толгойлогшонор делегациие главна вокзал дээрэ угтаа.

Варшава городой олон мянган ажалшад делегациие вокзал дээрэ халуунаар угтаа. Вокзалай талмай дээрэ болоhон митингдэ Ю. Циранкевич О. Гротеволь хоёр үгэ хэлээ. Германска Демократическа Республикын правительственна делегаци польско-германска гүрэнэй хилые тодорхойлхо тухай договорто гар табигдаhаар табанжэл түйсэhэнэй ойн баярта хабаадалсаха юм.

Баруун Германиин эзэд баяшуул СССР-тэй экономическа холбоо барисаа байгуулхые хүсэнэ

БЕРЛИН, июлиин 5. (ТАСС). Советскэ Союзай ба Германска Федеральна Республикын хоорондо дипломатическа, экономическа ба культурна харилсаануудые байгуулха тухай Советскэ правительствын дурадхалые Баруун Германиин эзэд баяшуул үргэнөөр дэмжэнэ. Советскэ правительствын ното Германска Федеральна Республикын ба Советскэ Союзай хоорондо экономическа харилсаануудые үргэдхэхэ ехэ арга боломжо олгоно гэжэ тэдэнэр тоолоно. Эзэд баяшуулай аша туhые харадаг хэблэлэй хуудаhанууд дээрэ СССР-тэй болон арадай демократиин оронуудтай худалдаа наймаа хүгжөөхэ эрилтэнүүд хэгдэнэ.

«Вест-Ост-Виртшафтсдинст» гэжэ бюллетень иигэжэ мэдээсэнэ. Баруун-германска промышленна предприятинуудай эзэд ба худалдаа наймаа эрхилэгшэд хадаа «зүүн оронуудтай худалдаа наймаа эрхилхэhээ арсахаяа болёод, барууневропейскэ бусад гүрэнүүдhээ жэшээ абажа, худалдаа эрхилхэ оролдолго гаргахыень Бонные уряална.

Гадаадын худалдаа наймаанай талаар правительствын ябуулдаг политикые Баруун Германиин текстильнэ промышленностиин эзэдэй союз haяхан болоhон заседани дээрээ хурсаар шүүмжэлээ гэжэ бюллетень мэдээсэнэ. Промышленностиин энэ haлбариин эзэд хадаа Советскэ Союзтай болон арадай демократиин оронуудтай худалдаа наймаанай харилсаа үргэдхэбэл текстильнэ эдэй бараа газаа тээшэнь ехээр гаргажа худалдаха аргатай болохобди гэжэ этигэнэ.

«Москвагай үүсхэлые үгэ дуугүйгөөр дэмжэхые» (Баруун Германитай дипломатическа, экономическа ба культурна харилсаануудые тогтоохо тухай Советскэ правительствын дурадхал тухай эндэ хэлэгдэнэ) «Виртшафтс-Блат» газетэ баадхана.

Советскэ правительствын июниин 7-ной ното соо оруулагдаhан дурадхалнуудые бэелүүлгын ашаар «германо-советскэ худалдаа наймаанай харилсаануудта шэнэ үе» нээгдэхэ бэзэ гэжэ найдажа байhан тухайгаа Хандельсблат» газетэ элишэлэн мэдүүлнэ.

Аргентинэдэхи советскэ промышленна выставкэ хаагдаба

БУЭНОС-АЙРОС, июлиин 4. (ТАСС). Буэнос-Айрестэхи советскэ промышленна выставкэ үсэгэлдэр хаагдаба. Энэ выставкэ хадаа СССР-эй промышленностиин хурдан түргэнөөр хүгжэжэ байhые, Аргентинатэй, мүн бусадшье оронуудтай Советскэ Союзай худалдаа наймаа хэхэ угаа ехэ арга боломжотой байhые гэршэлэн харуулаа.

Выставкэ ехэ амжалтатайгаар үнгэрөө. Выставкэ харахадаа хүнүүд олоороо ерэжэ, тэндэ табигдаhан экспонадуудта эрхим сэгнэлтэ үгэhэн байна. Выставкын нээгдэhэнhээ хойшо промышленна предприятинуудай, эмхи зургаанууд болон hургуулинуудай 100 гаран делегаци ерээ. Выставкые хамта дээрээ 2.300 мянган хүн хараа.

Советскэ хүдөө ажахын делегаци Англи ерэбэ

ЛОНДОН, июлиин 4. (ТАСС). Советскэ хүдөө ажахын делегаци Англида июлиин 3-да ерэбэ. Хүдөө ажалаар английска методуудые шэнжэлхыень «Ньюс Кроникл» газетэ делегациие уриhан байгаа.

ООН-эй экономическа, социальна Соведэй хоёрдохи сесси нээгдэбэ

ПАРИЖ, июлиин 5. (ТАСС). Парижска радиогой мэдээсэhэнэй ёhoop, ООН-эй экономическа, социальна Соведэй хоёрдохи сесси Женевэдэ мүнөөдэр нээгдэбэ.

Арадай хүгжэмэй ба хатарай уласхоорондын фестиваль дүүрэбэ

ОСЛО, июлиин 5. (ТАСС). Арадай хүгжэмэй, хатарай уласхоорондын фестиваль Ослодо үсэгэлдэр дүүрэбэ. Тэрэ фестивальда Европын 14 оронуудай түлөөлэгшэд хабаадалсаа. Фестивалиин hүүлшын гурбан үдэрэй турша соо фестивальда хабаадагшад «Юрдал-Амфи» гэжэ стадион дээрэ, Ослодохи арадай музейпаркын территори дээрэ сугтаа концертнүүдые харуулhан байна. «Афтенпостен» газетын мэдээсэhэнэй ёhoop, эдэ гурбан үдэрэй турша соо Ослын, мүн город шадархи 33 мянга гаран хүн арадай хүгжэмэй ба хатарай концертнүүдые хараhан байна. Советскэ түлөөлэгшэдэй — Пятницкын нэрэмжэтэ хоорой танцевальна бүлэгэй эгэшэ дүү Федороватаной, бандуристнууд болон цимбалистнуудай харуулhан концертнүүдые фестиваль харагшад ехээр hонирхоо.

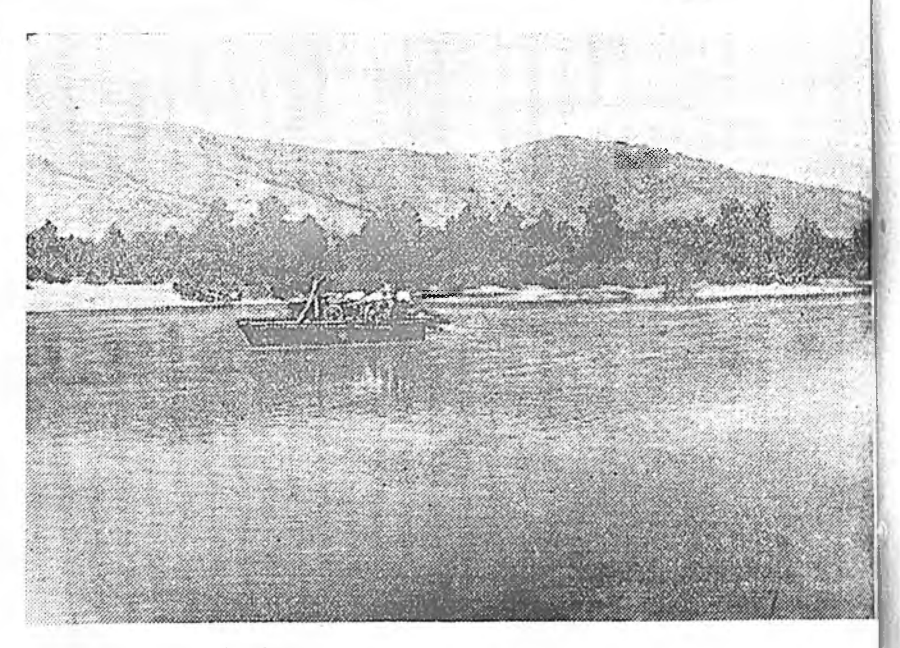
Фестивальда хабаадаhан советскэ артистнуудай бэлиг шадабариие газетэнүүд ехээр hайшаажа бэшэнэ. Югославска, Чехословацка, Норвежскэ, Английска артистнууд мүн лэ hайнаар наадаhан байна.

Городой ехэ залнуудай нэгэн болохо хүдэлмэришэнэй партиин клуб соо үсэгэлдэр үдэшэ фестиваль баярай оршон байдалда хаагдаа. Үгэ хэлэгшэд фестивалиин удха шанарые тэмдэглэхэ зуураа, национальна культурые саашадань хүгжөөхэ, арадуудай хоорондын харилсаае hайжаруулха шухала байhан тухай хэлээ. Фестивальда хабаадаhан советскэ артистнууд программаhаа гадуур Лиллехаммер, Хамар, Драммен городуудта концерт харуулаа.

Сирийскэ армиин генеральна штабай начальнигай туhалагшые алаhан тушаа

БЕЙРУТ, июлиин 4. (ТАСС). Сирийскэ армиин генеральна штабай начальнигай туhалагша Аднан Малики гэгшые алаhан тушаа хэрэгээр сэрэгэй прокуророй хэhэн гэмнэлгые сирийскэ газетэнүүд толилоо. Энэ гэмнэлгэ соонь заагдаhанай ёhoop Малики гэгшые алалгые национально-социальна партиин хүтэлбэрилэгшэд, тусхайлбал энэ партиин түрүүлэгшэ Жорж Абдель Масих гэгшэ бэлэдхэhэн байна.

Мүрдэлгын материалнууд дээрэhээ хаража үзэхэдэ национально-социальна парти хадаа тагнуулай хүдэлмэри үргэнөөр ябуулна. Тэрэ хадаа Сиридэхи американска посольствотай холбоо байгуулаад, тэрээндэ нюуса мэдээнүүдые дамжуулан үгэдэг байгаа. Мүн Дунда Востогтохи эзэрхэг түримхэй бүлэглэлдэ Сириие хабаадуулха зорилгоор гүрэнэй урбалта бэелүүлхэ бэлэдхэл хэдэг байгаа. Национальна-социальна партиин английска ба французска талануудтай холбоотой байhаниинь мүрдэлгын материалнууд дээрэhээ элирээ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Зэдэ мүрэниие гаталалга.

М. Хезретовэй фото.

Манай республика дотор

„Малшадай үдэр“

Уланай сомоной (Баргажан) Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой Хара-Уhанай тоhоной заводой дэргэдэ шэнэ культбаза эмхидхэгдэбэ. Тус культбаза малшадай болон тоhоной заводой хүдэлмэришэдэй культурна эрилтэнүүдые дүүрэнээр хангаха хэрэгтэ ехэхэн үүргэ дүүргэхэ ёhотой. Культбазада «Родина» гэжэ радиоприёмник тодхогдонхой, шэнэ газетэ, журналнууд хододоо байдаг. Уланай сельпо культбазын дэргэдэ худалдаа наймаанай ларёк эмхидхэжэ, үргэн хэрэглэлэй эд бараануудые наймаална. Тэндэhээ бүд, оёмол хубсаhан, гутал болон бусад хэрэгсэлтэ зүйлнүүдые малшад худалдан абаха аргатай болоо.

Һаяшаг энэ культбазада «малшадай үдэр» үнгэргэгдэбэ. Колхозой түрүүлэгшэ нүхэр Устинов ажалай 8 hарын дүн тухай эндэ сугларhан олон тоото малшадта дэлгэрэнгы элидхэл хэбэ.

Үнгэрэгшэ жэлдэ hайн шанартай силос даража, турнепс болон бусад тэжээл элбэгээр бэлдэжэ абаhанай ашаар малай үбэлжэлгэ эмхитэй hайнаар үнгэргэгдэбэ гэжэ элидхэлшэ тэмдэглэбэ. Малай ашаг шэмэ үгэлгэ нилээд дээшэлжэ, үнеэн бүриhөө нёдондо жэлэйхидэ оробо дунда зэргээр 121 литр hүн ехээр haагдаа. Жэшээлхэдэ, haалишад Ш. Зурлава үнеэн бүриhөө 432 литр, М. Доржиева 410 литр, Д. Цоктоева 409 литр hү ехээр haaha(н) байна. Малай үбэлжэлгые эрхимээр үнгэргэhэнэйнь түлөө Ц. Ринчинова, Д. Цоктоева гэгшэдэй даадаг гүүртэнүүдтэ колхозой правлени, партиина организациин дамжуулгы(н) Улаан туг барюулагдаhан байна. Мүн коммунистнууд Н. Ринчинова 115 толгой, Ц. Ухинов 110 толгой, 61 наhатай колхозник С. Санжиев 123 толгой эбэртэ боло мал нэгэшье хоролтогүйгөөр, тобир таргаар ондо оруулhан байна. Оролдосотойгоор ажаллаhанайнь түлөө эдэ колхозниггуудта нэмэлтэ ажалта(й) үдэр үгтэбэ.

Гахайн товарна фермынхидэй мүн бэшэ амжалта туйлаhан тухайда элидхэлшэ мүн лэ тэмдэглээ.

Өөhэдынгөө ажалда бии байhан дутуу дунданuудые элирүүлжэ, парти, правительствын хараалhан зорилгые гүйсэд бэелүүлжэ шадахаа байhанаа энэ суглаан дээрээ малшад, haалишад мэдүүлээ.

Ц. Цыдыпов.

Оролдосотой фельдшер

Татьяна Синицина 1948 ондо Улан-Удын фельдшерско-акушерскэ hургуули дүүргээд Яруунын аймагта ажаллахаар ошоhон юм. Нүхэр Синицина энэ аймагта таhалгаряагүйгөөр, оролдосотой hайнаар хүдэлмэрилжэ ажалшадай дунда хүндэтэй болонхой.

—Минии нэгэтэ ехээр халуураад байхадамни Таня намда медицинскэ туhаламжа үзүүлжэ түргөөр эдэгээhэн юм. Таня мүнөөшье досоомни ходо уриханаар hанагдадаг, —гэжэ тус аймагай «Коммунизм» колхозой гэшүүн Буда Намсараев хөөрэдэг. Нүхэр Синицина иимэ hайшаалда нэгэнтэ бэшэ хүртэдэг юм.

Залуу фельдшер оролдосотойгоор ажаллахаhаа гадна ажалшадай дунда ябуулагдадаг ниитэ-политическэ хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр хабаадалсадаг. Тэрэ хадаа «Коммунизм» колхозой партиина организациин эрхим агитатор юм.

Н. Дугаров.

Туристска аяншалга

ВЛКСМ-эй областной комитедэй эмхидхэhэн творческо бригада уран зураашад, артистнар, багшанар, бүгэдэ найман хүн Байгал далайе тойрохо зорилготой мордобод.

Тэдэнэр Бабушкин городhoo эхилжэ, Кабанскын, Байкало-Кударын, Прибайкальска, Баргажанай, Хойто-Байгалай аймагуудаар, Ольхон арал дээгүүр ябажа, Ангарстрой хүрэтэр ошохо байна. Мүн туристнууд нютагуудаар байhан загаhа барилгын ба хүдөө ажахын артельнүүдэй, загаhанай заводуудай ажабайдалтай танилсаха, ажалшадта лекци уншаха, концертнүүдые харуулха, ханын газетэнүүдые гаргаха юм. Тэдэнэр аяншалгынгаа hүүлдэ Байгал шадарай ажалшад тухай ном бэшэхээр түсэблэнхэй.

Ц. Жимбиев.

Хатарша моридой урилдаан

Улан-Удын ипподромой нээгдэhэн үдэр городой хэдэн зуун ажалшад сугларжа, хатарша моридой урилдаа hонирхон хараба.

Эндэ сезоной нээлгэнэй шан абахын түлөө 3 морид урилдаанда табигдаа. 2400 метрые 4 минута 30 секунда соо гаталан ерэhэн Заиграйн аймагай Сталинай нэрэмжэтэ колхозой «Нежняя» гэжэ гүүн (жолоошониинь А. Ф. Ездин) шанда хүртөө. Тарбагатайн аймагай «Победа» колхозой «Хороший» гэжэ боро азарга тэрээнhээ 0,2 секундаар гээгдэжэ ерээ.

2-той моридой урилдаан hонирхолтойгоор үнгэрөө. Тарбагатайн аймагай «Победа» колхозой «Экспресс» гэжэ хээр азарга 1600 метрые 3 минута 13,2 секунда соо гүйжэ, түрүү hуури эзэлээ. «Милан» гэжэ азарга тэрээнhээ 0,8 секундаар гээгдэжэ ерээ. Энэ азарга зооветнистнудай хамhабариин ажахыда түлжүүлэгдэhэн байна.

Ипподром дээрэ ээлжээтэ урилдаан июниин 10-най үдэр болохо.

П. Приемышев.

Республикын профсоюзуудай спартакиада

Июлиин 4-нэй үдэр профсоюзуудай спартакиада үргэлжэлбэ.

Энэ үдэр мүрысөөн эхэнэрнүүдэй 200 метрын урилдаагаар захалаа. «Буревестник» обществын түлөөлэгшэ Чебунина энэ талые 28,4 секунда соо гаталжа, эрхим саг харуулба. 800 метрын урилдаанда Шерникова (ПВЗ) илаа. Мүн пединститудай студентнэр hайн амжалтануудые туйлаа. Студентка Гончарова 4.95 метр утые харайhан, Ильина 10 метр 71 сантиметрээ ядро түлхиhэн байна.

Үндэрые харайлгаар эрэшүүлэй хоорондо болоhон мүрысөөндэ Голованов 1 метр 70 сантиметр харайжа, облпрофсоведэй чемпион болоо. Диск шэдэлгээр Конёв түрүү зэргэдэ гараа.

400 метрын урилдаан ехэ hонирхолтойгоор үнгэргөө. Залуу спортсмен Тришин БМАССР-эй шэнэ рекорд туйлаа. Тэрэ 400 метрые 52 секунда соо гаталhан байна.

«Байкал» обществын түлөөлэгшэ Шарипов 1500 метртэ 4 минута 10,1 секунда соо гүйжэ, түрүү hуури эзэлээ.

А. Игумнов.

Редактор Д. Л. ЛОБСАНОВ.

Адрес редакции: г. Улан-Удэ, ул. Ленина, 26. Телефоны редакции: редактора — 46-32, заместителя редактора — 32-74, отв. секретаря —27-37, партийной жизни, сельского хозяйства— 47-59, пропаганды и переводов — 35-14, культуры и быта, промышленности—34-05, местной информации и писем — 24-74, корректорская—32-67, бухгалтерия 37-32. Для междугородных переговоров — 16.

Н - 00500. Типография отдела издательств и полиграфической промышленности Министерства культуры БМАССР Зак. № 3764.